

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Pärandtehnoloogia

Rahvusliku tekstiili eriala

Heidi Toome

EESTI KINNASTEST INSPIREERITUD KUDUMITE KOLLEKTSIOON „KAMPSUN“

Lõputöö

Juhendajad: Kristi Jõeste, MA, Riina Tomberg, MA

Viljandi 2024

Resümee

EESTI KINNASTEST INSPIREERITUD KUDUMITE KOLLEKTSIOON „KAMPSUN“

Lõputöö uurimuslik osa annab ülevaate silmkoelisi kudumeid valmistavatest Eestis tegutsevatest ettevõtetest 2024. aasta seisuga ning kuidas kasutatakse tänapäeval seejuures rahvuslikke mustreid. Lõputöö loov-praktilises osas valmis Eesti algupärastest kinnastest inspireeritud käsitsi kootud silmkoeliste kampsunite kollektsioon „KAMPSUN“. Töö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis on kirjeldatud rahvuslikku ornamentide ning selle eripära silmuskoe tehnika juures. Teises peatükis on analüüsitud 2024. aastal tegutsevaid rahvuslikku ornamentide silmuskudumisel kasutavaid Eesti ettevõtteid. Kolmas peatükk käsitleb kudumite kollektsiooni „KAMPSUN“ valmistamist.

Märksõnad: Eesti kindad, silmuskudumine, pärandkultuur, rõivakollektsioon.

Abstract

KAMPSUN – Collection of knitwear inspired by Estonian mittens.

The research part gives an overview of businesses active in 2024, who make knitwear, and describes how traditional patterns are used in modern days. In the creative and practical part of the graduation project, a hand-knit collection of knitwear: „KAMPSUN“ was finished, which was inspired by traditionally Estonian knitted gloves. This work consists of three chapters: the first chapter describes traditional ornaments and peculiarity of knitting technique. In the second chapter are the analyzed Estonian businesses, which use traditional Estonian ornaments; and finally the third chapter handles the creation of the collection „KAMPSUN“.

Keywords: Estonian mittens, knitting, heritage, fashion collection.

SISUKORD

Sissejuhatus	5
1. Rahvuslik ornament silmuskoos	6
2. Silmkoelisi rahvuslikke kampsuneid pakkuvad Eesti ettevõtted	9
2.1 Valim	9
2.1.1 Veta	9
2.1.2 Elotroi	10
2.1.3 Mithio	10
2.1.4 Woolish	11
2.1.5 Äрни Blum	12
2.1.6 Lõngaliisu	12
2.1.7 Kodukäsitöö	13
2.1.8 Rewill	13
2.1.9 Aale käsitöö	14
2.1.10 Etnowerk	14
2.1.11 Madeli	15
2.1.12 Kaunikudumid	15
2.1.13 Wööl	16
2.1.14 Woolestonia	16
2.1.15 Hiiuvill	17
2.1.16 Naturalstyle	17
2.1.17 Mekoome	18
2.1.18 Liina Viira	18
2.2 Analüüs	18
3. Kolleksioon „KAMPSUN“	21
3.1 <i>Inspiratsioon ja kavandamine</i>	21
3.2 <i>Materjali valik</i>	22
3.3 <i>Tehnoloogia</i>	23
3.3.1 Ülesloomine	24
3.3.1 Alumine serv	25
3.3.2 Kehaosa	25
3.3.3 Varrukas	26
3.3.4 Kaelus	27
3.3.5 Viimistlemine	28
3.3.6 Kudumi hooldusjuhised	30
3.4 <i>Kudumid</i>	31
3.4.1 Kudum nr 1	31
3.4.2 Kudum nr 2	32
3.4.3 Kudum nr 3	33
3.4.4 Kudum nr 4	34
3.4.5 Kudum nr 5	35
3.4.6 Kudum nr 6	36
3.4.7 Kudum nr 7	37
3.4.8 Kudum nr 8	38
3.4.9 Kudum nr 9	39
3.4.10 Kudum nr 10	40

Kokkuvõte	41
Kasutatud kirjandus	42
Lisa 1. Kudumite kavandid	44
Lisa 2. Kudumite mustrijoonised	53
Kudum nr 1 – kehaosa	53
Kudum nr 1 – varrukas	54
Kudum nr 2 – kehaosa	55
Kudum nr 2 – varrukas	56
Kudum nr 3 – kehaosa	57
Kudum nr 3 – varrukas	58
Kudum nr 4 – kehaosa	59
Kudum nr 4 – varrukas	60
Kudum nr 5 – kehaosa	61
Kudum nr 5 – varrukas	62
Kudum nr 6 – kehaosa	63
Kudum nr 6 – varrukas	64
Kudum nr 7 – kehaosa	65
Kudum nr 7 – varrukas	66
Kudum nr 8 – kehaosa	67
Kudum nr 8 – varrukas	68
Kudum nr 9 – kehaosa	69
Kudum nr 9 – varrukas	70
Kudum nr 10 – kehaosa	71
Kudum nr 10 – varrukas	72
Lisa 3. Fotod kollektsioonist KAMPSUN	73

Sissejuhatus

Lõputöö teema sai alguse seminaritöö raames Eesti Rahva Muuseumis Põhja-Viljandimaa sõrmkindaid uurides. Mind hämmastas tohutu kindapärand, mis siidipaberite vahele pakituna muuseumi hoidlas tallel on. Imelised värvid ja tehnoloogiliste võtete rohkus, mida esiemad kasutasid oluliselt piiratumates tingimustes, kui meil tänapäeval, oli vapustav.

Tekkis idee, et kinnaste eeskujul võiks valmistada suuremaid esemeid, kampsuneid. See ei ole küll midagi uut, pärandit on loomingu allikana varemgi kasutatud, kuid minu lähenemisviis on teine. Soovisin leida sellise materjali, mis võimaldaks kasutada suure eseme valmistamiseks enam-vähem samapalju silmuseid kui väikese eseme jaoks. Tahtsin, et kampsunid näeks välja nagu suurendusklaasi all nähtud kindad.

Minu jaoks oli oluline, et kasutatav materjal oleks naturaalne. Kampsuni kui eelkõige sooja pakkuva rõivaeseme jaoks soovisin, et selleks oleks vill. Sageli nurisetakse villa kareduse üle. Soov oli leida materjal, mis ei torgiks ja kõnetaks ka tänapäeva publikut, kes kaasaegsete materjalide pehmusega hellitatud.

Lõputöö uurimisprobleem on kinnaste mustrite suurendamine ja kohandamine kampsunitele. Lõputöö eesmärgiks on viia läbi katsetusi erinevate materjalidega sobiva leidmiseks, kohandada kinnaste mustrid kampsunite lõigetele ning tuua välja mustriskeemid kampsunite kudumiseks.

Selleks, et teada saada kuhu minu kollektsioon turul paigutub, uurisin mida veebipoodides hetkel kudumitest pakutakse. Lõputöö uurimuslik osa annab ülevaate silmkoelisi kudumeid valmistavatest Eestis tegutsevatest ettevõtetest 2024. aasta seisuga. Erilist tähelepanu on pööratud rahvuslike mustrite kasutamisele tänapäevaste kampsunite valmistamisel. Uurisin 18 ettevõtet, kel on hetkel tegutsev veebipood, nende kodulehe kaudu.

Lõputöö loov-praktilises osas valmis Eesti algupärastest kinnastest inspireeritud käsitsi kootud silmkoeliste kudumite kollektsioon „KAMPSUN“. Kampsuneid on kirjeldatud kolmandas peatükis, kus on need toodud valmimise järjekorras. Neist viis esimest valmis tarbetekstiili erialapraktika raames ja viis järgmist lõputööks. Kuna nad moodustavad ühtse tervikliku kollektsiooni, on kõik siin töös esitletud.

1. Rahvuslik ornament silmuskoos

Selles peatükis seletan mõisteid kiri, muster ja ornament ning kirjeldan nende tähendussisu ehk semantikat. Lisaks toon välja ornamendi eripära silmuskoos korral.

Mitmete põlvkondade edasi antud visuaalsete tekstide kogum toob rahvakunsti abil meie kultuuriruumi olulisi teateid inimeseks olemise iidsest kogemusest. Tänapäevase folkloorikäsitluse järgi on inimese loovus ja kujutlusvõime pärimuse (sh rahvakunsti) kujundajaks. Kaasajal peetakse oluliseks ideetasandit ehk inimese osa eseme loomise juures. Rahvakunstis säilinud nähtavatel kompositsioonelementidel on arhailine ja väga kaugele ulatuv struktuur ja erinevad tähenduskihistused (Summatavet, 2002, lk 95).

Inimest ja tema loomingut mõjutab keskkond, tavad ja kombed ning arusaamad ja uskumused. Läänemaa muustrites võime sageli kohata linnumotiivi, mida võib põhjendada sellega, et lindude rändeteed kulgevad üle Lääne-Eesti ja sageli nähtud linnud ajendasid neid ka muustritesse panema.

Kampsuni kui pärimusteate funktsioon võtab enda alla otstarbe, mis tekib eseme kasutamisel, ja tähenduse, mis tekib indiviidi kui grupi liikme suhtes traditsiooniga. Kampsun on abiks külma vastu kaitsmisel, tema tähendus aga identiteedi kandmises, sarnane teistega, kuid siiski omamoodi kootud (Tomberg, 2013, lk 157).

Põhjamaa kliimas on soe rõivaese hädavajalik. Muustrite ja värvide abil on võimalik end tausta paigutada, tunnetada oma kuuluvust rahvusesse, samas oma loominguga täiendada varem loodut.

Eesti rahvakunst oli varasemalt talurahva tarbekunst, valmistati eluks vajalikke esemeid, niisama iluasju ei tehtud. Kaunistamiseks kasutati ornamenti, *kirja*. Suuremat rõhku pandi pidupäevade ja siirderiitustega seotud esemete ilustamisele (Vunder, 2008, lk 396).

Talurahvas oli väga praktiline ja oskas väärtustada materjali, mis väga raske tööga kätte tuli. Tähtsaks peeti seda, et esemed paneks võimalikult kaua vastu, et neid saaks põlvest põlve pärandada.

Sõna *kiri* on vana läänemeresoome päritolu, seda kasutatakse sageli rahvalauludes ja samast perest on ka sõnad *kirjama*, *kirju* ja *kirev*. Tänapäeval mõistetakse *kirja* all eelkõige kirjatähedest koosnevaid sõnu. Vanasti kutsuti *kirjaks* ka piiblit ja teisi raamatuid. *Kirja* tundvad inimesed olid au sees ja neid kutsuti *kirjatarkadeks*. Eesti talurahva jaoks tähendas aga *kiri* enamasti mustreid ja ornamente. Kududes, tikkides ja muul viisil käsitööd tehes

kirjati erinevast materjalist esemeid. Sõna **muster** on pärit saksa keelest, mis tuli talurahva keelde linna- ja mõisakäsitöolistega suheldes, kelle kaudu paljud mustrid ja tehnikad siinkandis kasutusele võeti. Seletavas sõnaraamatus on *mustri* tähenduseks pinnal korduv joonte või kujundite kombinatsioon. **Ornament** tuleb ladinakeelsest sõnast *ornare*, mis tähendab kaunistamist. Üldmõistena käsitletakse *ornamenti* kui geomeetriliste, loodus- või tehismotiivide rütmilisel kordusel põhinevat kaunistust. Eesti rahvakultuuris ja ka igapäevaselt on kirjal, mustril ja ornamendil enam-vähem sama tähendus. (Reemann, 2009, lk 3-4)

Esteetilisuse iidne omadus tähelepanu äratada andis sageli kaunistatud esemetele ka sümbolse ehk kommunikatiivse väärtuse. Tihti tarvitati esemeid erinevate sündmuste korral vaid kasutajale teada oleva tähenduse tõttu. Esemed, mida kalliks peeti, ei olnud sageli uued, enim väärtustati vanu traditsioonidega esemeid. *Kirjatud* esemete toimet on talurahvas kasutanud ka rahvameditsiinis ja ohvritoimingutel (Vunder, 2008, lk 400).

Rahvarõivad väljendasid seisuslikku ja rahvuslikku kuuluvust. Nii peo- kui argirõivad sisaldasid endas keerulist märkide süsteemi, andes infot kandja sotsiaalsest seisundist, perekonnaseisust ja ka vanusest.

Lisaks tekstidele on mustritel ja ornamendil olnud oluline osa ka kultuuridevahelisel suhtlemisel. Vahel on märke sõnadest tähtsamatekski peetud, eriti kurja eemale ajamisel või õnne ligi meelitamisel. Sõnum aga on teada vaid neile, kes selle tähendust teadsid. Mustrid muutusid ja teisesid ühelt teisele tegijale liikudes. Tähendus, mida ei mõistetud, sageli kadus. Eesti kirjades on sageli kasutatud ka teisi rahvusvaheliselt tuntud sümboleid. Nagu näiteks svastikat, viiskanda, silmusnelinurka ja võrelit, mida on kasutatud nõiamärkidena pere ja kodu kaitsemärkidena (Reemann, 2009, lk 5).

Mida enam inimesed liiguvad ja suhtlevad, seda enam mõjutusi nad ümbritsevast saavad. Varasemalt vaid oma kihelkonnas paikne olles, muutus rõivas oluliselt vähem kui liikumisvõimaluste arenedes.

Ornament, märgid ja värvid on loomingu kõige väljapaistvamad osad. Visuaalne keel on nähtav keel. Visuaalsete tekstide abil anti edasi oma kogemusi ja tõekspidamisi. (Summatavet, 2002, lk 97). Lisaks ornamentidele on oluline ka nende värv. Esmased värvid on valge, must ja punane. Punane ja valge on kasutusel olnud eelkõige üleminekurituaalides, sinine ja must surmakombestik. Punasele on omistatud kaitse elavatele inimestele, mis on oluline sünni- ja pulmakommetes. Ka ravimaagias on kasutatud punast värvi haiguskolde

piiramisel. Sinine, must ja valge on olulised värvid surmakombestikus, punast surnute juures välditi (Summatavet, 2002, lk 103).

Näiteks Kihnus kantakse tänini kõigile kogukonna liikmeile tuntud reeglite järgi õigete värvidega seelikutriibustikku vastavalt eluetapile, olukorrale ja vanusele. Sinistes mustades toonides leinakõrde alläärt kaunistab alati kaitset andev punane pael. Läänemaal on punane seelikuvärv olnud peaaegu ainuvaldav.

Rahvakunsti võib kujutleda ka oma sümboolse maailmaruumi korrastatuse loomise püüdega. Rituaalide kordamine tagas mäletamise, korrastatust ei tohi unustada. Märkide, sümbolite ja värvidega korrastati kaost. Ilma ornamendita asjad on võõrad, ohtlikud ja kontrollimatud. Loomingu kaudu tehakse vahet omal ja võõral. Nii nagu loomad märgistavad oma territooriumi on inimesel selleks oma looming rahvakunsti, ornamentika, värvide, arvude ja nimede näol. Nendega määratleb inimene oma ja võõra piirid ning kodustab oma ala nii materiaalses kui ka vaimses mõttes (Summatavet, 2002, lk 104-105).

Geomeetiline ornament on Eesti rahvakultuuris ülekaalus, selle põhielemendid on ruut, rist, ring, siksak, kolmnurk, silmusnelinurk (Vunder, 2008, lk 402). Silmuskoe tehnika eripäraks on see, et võimalik on kasutada peamiselt geomeetrilist ornament. Numbritel ja kordustel põhinevat mustrit on kergem meeles pidada ja see võimaldab tööprotsessi kiirendada. Ringselt kudumisel on kergem mustrit jälgida, kuna kudumi parem pool on kudujale koguaeg nähtav.

Kampsunite kudumise korral tulenevalt inimese füsioloogiast saab kehaosa ning varrukaid ringselt kududa, kuid käeavade tekitamiseks tuleb kehaosa esi- ja tagatükki siiski eraldi edasi-tagasi kududa. Tihedakoelisi kirjatud Kihnu *troisid* on küll varasemalt ka toruna õlgadeni kootud ning seejärel käeavad sisse lõigatud (Piiri, 2013; Tomberg, 2013). See teeb kudumise küll kergemaks, aga hargnemise võimaluse suuremaks, seda eriti hõredama koe korral. Endisaegsete tihedate kampsunite kudumisel, arvestades ka kandmisel tekkivat vanumist, oli selline lõikamise moodus õigustatud.

Mind on mustrid ja värvid alati lummanud, värvide kokku sobitamine ja kompositsioon. Viljandi kultuuriakadeemias süvenesin enim pärandkultuuri ja rahvuslikku käsitöösse. See täiendas ja lisas uue tahu minu loomingusse. Tugevalt juurtega seotuna tahan oma kampsunitesse kududa kõik head soovid kandjale.

2. Silmkoelisi rahvuslikke kampsuneid pakkuvad Eesti ettevõtted

2.1 Valim

Eesti vana rahvakultuur on peale igapäevasesest kasutusest kadumist olnud kord populaarne, siis jälle vaid väheste huviliste elus hoitud. Paljuski on see seotud olnud ajaloo ja kehtiva riigikorraga. Taaskord on etnograafilisest pärandist inspireeritud mood ja autentsete rahvariite tegemine populaarne. Hulgaliselt huvilisi jätkub kursustele, et omandada vanu tehnoloogiaid. Rahvuslik ornament on jõudnud nii massimoodi kui väikesetiraažilisse disainerloomingusse (Pupart, 2011, lk 7). Tänapäeval ei ole huvi raugenud, vastupidi rahvariided ja etnomood annavad võimaluse paremini etnilist identiteeti tajuda.

Selleks, et teada saada, mida hetkel turul pakutakse, uurisin teisi ettevõtteid, kel on koduleht ja kes pakuvad pärandist inspireeritud silmkoelisi kudumeid. Selleks teostas internetis taustauuringu, kasutades otsingusõnu: rahvuslik, ornament, Eesti, kudum, kampsun. Valimisse jäid ettevõtted, kes on hetkel tegevad ja kel on toimiv e-pood. Kaasajal on veebipood suurepärase lahenduse viia oma tooted kiiresti klientideni, seda toetab ka pakiautomaatide laialdane levik.

Rahvuslikke mustreid kasutatakse ka muudes tehnoloogiates, kuid mind huvitas just silmuskudumine, kuna planeerisin kudumite kollektsiooni. Seetõttu keskendus silmkoeliste esemetele, eelkõige kampsunitele.

Kõigepealt toon ülevaate minu poolt seatud kriteeriumitele vastavatest firmadest, seejärel analüüsin neid peatüki lõpus olevas kokkuvõttes.

2.1.1 Veta

<https://vetafashion.com>

Pärandit oma tutvustuses otseselt ei mainita, kuid mõnede kudumite juures on kasutatud stiliseeritud rahvuslikku ornament.

„Veta“ ja „Veta for Men“ on ettevõttele Calisto Varahaldur kuuluvad kaubamärgid, nende kudumis- ja õmbluspinnad asuvad Tallinnas. Nende jaoks on oluline keskkonnasõbralikkus, kasutatakse vaid looduslikke materjale (lina, vill, puuvill, viskoos). Suurepärase oskusteave nii linase kui villa kudumiseks. Eestis üks väheseid, kes toodab linasest kootud rõivaid.

Joonis 1. Tilda kardigan (Allikas: vetafashion.com)

Tooted on kvaliteetsed ja kollektsioonid valmivad väikeste partiidena.

Veta kudumisvabrik on asutatud 1996. aastal ühe Tallinna vanima kudumisateljee baasil. Hetkel on see kaasaegne automatiseeritud vabrik suure hulga erinevate võimalustega õmblusmasinatega nii trikotaaž- kui tavaliste kudumiskangaste jaoks. Teevad tellimustöid, aitavad lõnga valikul, lõigete ja programmide väljatöötamisel, valmistavad proovinäidised. Vetal on lisaks e-poele kaupluste võrgud Eestis, Venemaal ja Mehhikos.

2.1.2 Elotroi

<https://elotroi.ee>

Elotroi OÜ on Eesti kapitalil loodud ettevõtte aastast 1994. Nende tooted on inspireeritud Eesti rahvuslikest ornamentidest.

Pakuvad masinkootud kudumeid, mis on valmistatud naturaalsest materjalidest: vill, lina ja puuvill. Naturaalne ja mugav läbi aasta, on nende tunnuslause, mis iseloomustab seda, et nende kudumeid on sõltuvalt materjalist kantavad igal aastaajal. Disainimine ja valmistamine asuvad Eestis. Võtavad vastu eritellimusi – kujundavad ja toodavad kudumeid vastavalt kliendi soovile. Miinimumkogus eritellimusele on 50 toodet. Uue mudeli välja töötamine, materjali hankimine ja valmistamine võtab aega umbes 3 kuud.

Joonis 2. Kampsun Punane Tärn (Allikas: elotroi.ee)

ELOTR*i*

2.1.3 Mithio

<https://www.mithio.com>

ATLM Disain OÜ. Lisaks veebipoele müüvad oma tooteid Tallinnas, Pärnus, Tartus, Rakveres ja Helsingis.

Asutaja ja eestvedaja disainer on Tiia Orgna, kes varasemalt oli Ilves Extra peadisainer ning ta on kaasa löönud ka mitme Eesti Olümpiakoondise võistlusriietuse disainimisel.

Joonis 3. Kampsun Johannes W
(Allikas: mithio.com)

Kudumid on masinkootud, valdavalt ühevärvilises struktuurses koes (palmikud, viklid).

Mithio kudumite disainimisel on eeskujuks vanad mustrid ja rahvuselemendid.

Sajanditevanused traditsioonid, teadmised ja tõekspidamised on ühendatud kaasaegsete tootmistehnoloogiatega, mille tulemusel valmivad mõnusad igapäevaselt kantavad toon-toonis kudumid, millel on side kohaga kust me pärineme.

2.1.4 Woolish

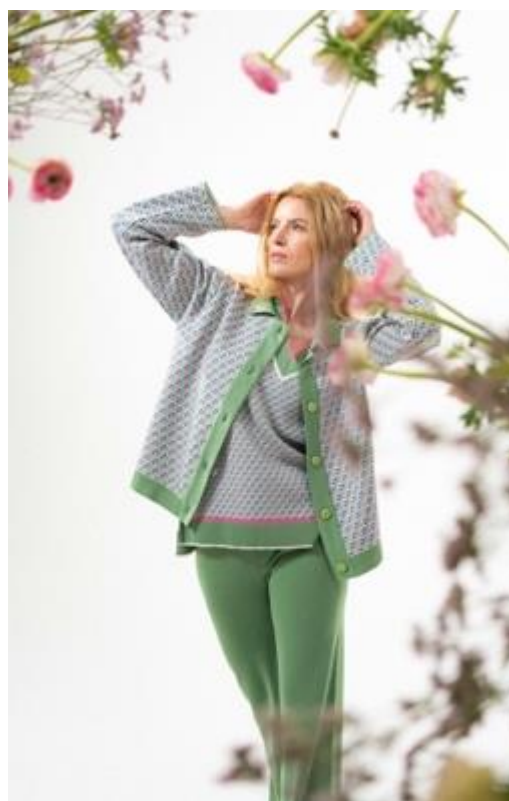
<https://woolish.ee>

Kudumid on valdavalt modernse kujundusega, otseselt pärandit inspiratsiooniallikana ei mainita, kuid fotol oleva jaki puhul on kirjas, et muster on tuletatud Muhu mustritest.

Woolish Knitting OÜ peakontor asub Tallinnas ja tootmine Viljandis.

Kudumid on masinkootud 100% meriinovillast, mis monomaterjalina on täielikult taaskasutatav. Nullkulu tootmine tähendab nende jaoks seda, et kasutavad ära kogu materjali kuna nad ei kasuta valmiskangaid, vaid valmistavad need vastavalt disainile ise. Sihivad tarbijat, kellele on oluline jätkusuutlik ja säästev eluviis. Eetilise tooraine ja läbipaistva tootmisprotsessi tõttu on nende tooted elujõulised.

Joonis 4. Hana meriinojakk (Allikas: woolish.ee)

2.1.5 Äрни Blum

<https://arniblum.com>

Joonis 5. Coco kampsun (Allikas: arniblum.com)

Pärandid muustrite näol ei kasuta, kuid mainivad, et iga toode sümboliseerib tänulikkust muistse käsitööt tehnika – silmuskudumise vastu. Äрни Blum OÜ, disainer Johanna Paiste, aastast 2017 tegutsenud NirgiWabriku nime all. Ettevõtte on nime saanud peadisaineri vanaisa nime järgi. Tooted disainitakse ja valmistatakse Saaremaal. Neile on oluline jätkusuutlikkus ja läbinähtavus. Kudumid valmivad käsitsi varrastel või hobikudujatele mõeldud käsikudumismasinal kududes.

Kasutatakse peamiselt naturaalseid, seega biolagunevaid materjale. Kudumid kootakse otse lõikesse, mis teeb sellest nullkulu tootmise.

Ettevõttel on ainulaadne pakkumine eksklusiivsemate kudumite laenutuse näol. Võimalus eriliisi esemeid taskukohase hinnaga proovimiseks, pildistamiseks või spetsiaalseks ürituseks laenutada.

2.1.6 Lõngaliisu

<https://longaliisu.ee>

OÜ Lõnga Liisu asub Lääne-Viru maakonnas Pajustis, seal on nende tööruumid ja näidiste müügituba. Tegutsevad alates 2000 aastast ning hetkel annavad tööd kaheksale kohalikule naisele (kudujatele ja õmblejatele). Kõik mudelid on nende disainitud ja välja töötatud. Kasutavad rahvusmustreid.

Joonis 6. Rahvusliku muustriga kampsun (Allikas: longaliisu.ee)

2.1.7 Kodukäsitöö

<https://crafts.ee>

Joonis 7. Vormsi rahvarõivastest inspireeritud kudumid (Allikas: crafts.ee)

OÜ Kodukäsitöö on 1994.-ndal aastal loodud ettevõtte, millel lisaks veebipoele on kaks kauplust Tallinna vanalinnas. Peavad oluliseks rahvuslikku käsitööd kui kultuurinähtust. Hoiavad ja viivad edasi rahvuslikke käsitöötraditsioone. Nende käsitööpoodides on üle 200 meistri ja ettevõtte toodang – pärimuslik kõrvuti uusloominguga. Neilt on võimalik tellida rahvuslikke kudumeid ja rahvarõivaid.

2.1.8 Rewill

<https://www.rewill.ee>

Joonis 8. Naiste troi kampsun (Allikas: rewill.ee)

OÜ Rewilwerk tegutseb aastast 1989, 1994-2024 oli neil Tallinnas Vene tänaval pood, hetkel tegutseb vaid veebipood, kus müüakse eesti käsitöökunstnike toodangut.

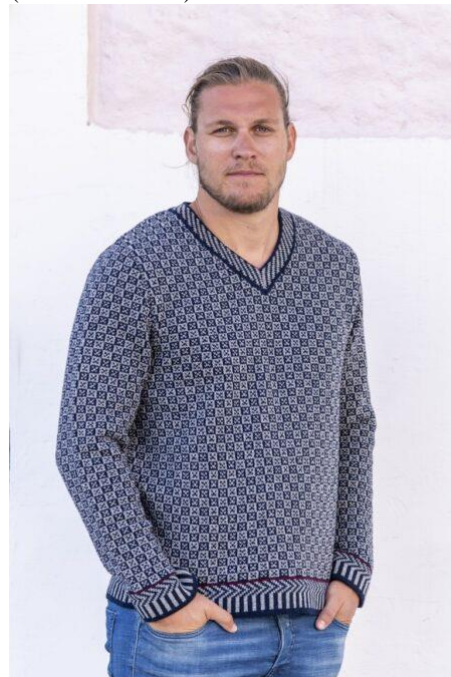
Kudumid on masinal kootud villasest lõngast, kasutatakse rahvusmustreid.

2.1.9 Aale käsitöö

<https://aale.ee>

Aale Käsitöö OÜ tegutseb aastast 1992, nende kauplusest Rakveres (Viru Käsitöösalong) ja veebipoest saab osta eesti rahvuslikku käsitööd. Disainivad ja valmistavad rahvuslikke tekstiile sh kudumeid. Oma toodetes kasutavad naturaalseid materjale – villa, lina, puuvilla – vastavalt kliendi soovile. Valikus on nii käsitsi kui masinal kootud kudumeid. Mõnedel kudumitel on põhiosa kootud masinaga, kandid ja õlakud käsitsi.

Joonis 9. Kadrina kihelkonna kindakirjas kampsun (Allikas: aale.ee)

2.1.10 Etnowerk

<https://etnowerk.com>

Joonis 10. Pitskoeline heegeldatud Muhu pitsidega jakk (etnowerk.com)

Sing Sale Pro OÜ on Viljandi kultuuriakadeemia tekstiili eriala 2014. aastal lõpetanud Annika Vaalma ja Liina Laaneoja ettevõtte. Kaubamärgi Etnowerk kudumid on inspireeritud rahvarõivastest, mustreid kasutatakse sageli stiliseerituna.

Kudumid on valmistatud jätkusuutlikult: need on lõikesse kootud ning kasutatud naturaalseid materjale (lambavill, siid, puuvill). Kampsunid on masinal kootud, neid on täiendatud tekstiilist lisanditega ning kaunistatud käsitsi tikandite ja heegeldustega.

Tooteid on võimalik lisaks veebipoole osta edasimüüjate käest. Rõivaloojad arvestavad võimalusel kliendi erisoove.

Toreda lisavõimalusena pakuvad nad kudumi kandmisrõõmu pikendamiseks eaka kudumi värskendamist.

2.1.11 Madeli

<https://madeli.ee>

OÜ Madeli Käsitöö veebipoes on müügil Eesti käsitöömeistrite toodang. Kõik poes olevad tooted on unikaalsed ja 100% lambavillased. Kudumid on nii käsitsi kui kudumismasinal kootud. Kasutavad rahvuslikke mustreid. Kodulehel on tohutult tooteid, mis tunduvad turistidele mõeldud olevat.

Joonis 11. Kihnu troi kampsun
(Allikas madeli.ee)

2.1.12 Kaunikudumid

<https://kaunikudumid.ee>

Joonis 12. Kardigan elupuuõie mustriga (Allikas: kaunikudumid.ee)

Kauni Knittings OÜ on 1996 rajatud Pärnus tegutsev ettevõtte, mille kudumite disaineriks on Kauni Sillat. Lisaks veebipoele asub Pärnus ka butiik – Kauni Kudumid.

Pakutavate kudumite disain on inspireeritud enamasti loodusest ja Eesti rahvusmustritest. Kudumitesse on kootud eesti iidseid ja vägevad väemustrid, toomaks kandjale õnne, tervist, küllust, väge ja armastust.

Kudumeid tellija mõõtude järgi võimalik tellida. Kolleksiooni valmistajad on Pärnu parimad kudujad ja õmblejad, kellele kvaliteet on auasi. Tooted valmivad käsikudumismasinateel, materjalina kasutatakse 100 %-list lambavilla. Villased kampsunid on läbinud uhtmisprotsessi, et muuta need pehmemateks ja soojapidavamateks.

2.1.13 Wööl

<https://www.wöolkudumid.ee>

Wööl Disain OÜ on Kuressaares asuv ettevõte, mille tooted on saadaval vaid e-poes, kuid eraldi kokkuleppel on võimalik neid proovida Kuressaares.

WÖÖL on saanud tähenduse selle järgi, et nad kasutavad enda toodetes kvaliteetset villa (wool – ingl k vill) ning rahvuslikku vöökirja. WÖÖL-i nimes olevatel täpitähtedel on tähendusrikas roll, kuna kudumid saavad alguse Saaremaa käsitöömeistrilt, kel kogemust üle 25 aasta. Ettevõtte väärtustab jätkusuutlikkust ning kasutatakse vaid naturaalsel toormaterjali: lamba- ja meriinovilla. Kudumid on inspireeritud erinevatest loodusvärvidest ja ilusatest Eesti paikadest. Kudumeid on võimalik tellida ka vastavalt enda erisoovidele. Võimalik on kogu kudum oma nägemuse järgi tellida või vahetada mõnel mudelil vöökiri vastavalt oma soovile.

Joonis 13. Musta Valjala vöökirjaga kampsun (Allikas: wöolkudumid.ee)

2.1.14 Woolestonia

<https://woolestonia.com>

OÜ Woolestonia on 2014 aastal registreeritud ettevõte, mis toodab villaseid kudumeid. Kudumid on masinkootud, tooraineks 100%-line lambavill. Pakuvad personaalse tellimuse tegemise võimalust. Kasutavad rahvuslikku ornamentide, kuid kohati veidral moel. Kihnu kampsuniks kutsutud toode kahjuks kihnupärane küll pole. Kodulehel on väga palju kirjavigu ning kujundus pigem slaavipärane.

Joonis 14. Naiste kampsun kihnu (Allikas: woolestonia.com)

2.1.15 Hiiuvill

<https://hiiuvill.ee>

Joonis 15. Mudel 30 (Allikas: hiiuvill.ee)

OÜ Hiiu Vill on 1992. aastal loodud Hiiumaa väike pereettevõte. Tooted valmivad algusest lõpuni Hiiumaal, Vaemla villavabrikus. Lõng valmib üle 100-aasta vanustel masinatel, kõigil külastajatel on võimalik neid ka lähemalt uurida. Hiiu Villa kudumid on naturaalsed ja minimalistlikud, lõnga ei värvita, erinevad toonid saavutatakse eri värvi lammaste villa segamisel. Nii säilitab vill oma parimad omadused, sealhulgas pehmuse.

Kasutavad rahvuslikku ornamentide ja traditsioonilisi võtteid.

Kudumeid on võimalik tellida endale meeldivas naturaalses lambavilla toonis.

2.1.16 Naturalstyle

Joonis 16. Ruhnu kampsun (Allikas: naturalstyle.ee)

1997. aastal loodud Eesti pereettevõte, lisaks veebipoole Tallinnas kaks NaturalStyle poodija kaks suveniiripoodi. Turundus suunatud turistidele, koduleht inglise, saksa ja soome keeles. Väidavad, et kasutavad vaid naturaalseid materjale, kuid osad tooted sisaldavad ka polüakrüüli. Toovad välja ka selle, et kasutavad Eesti traditsioonilisi mustreid, kuid autentsel kujul seda küll tehtud pole.

2.1.17 Mekoome

<https://mekoome.com>

Mekoome OÜ on aastal 2016 loodud ettevõte. arhitekti haridusega Larissa Kondina poolt. Idee tekkis kudumise hobist ja digitaalse disaini oskustest. Disain põhineb geomeetrilistel mustritel, plokk värvikombinatsioonidel ja detailselt konstrueeritud lõigetel. Rahvusliku pärandi kasutamist ei mainita.

Joonis 17. Laste kampsun (Allikas: mekoome.com)

Mekoome ateljee, töökoda ja showroom asub Tallinnas Arsenali keskuses. Studios on võimalik jälgida kuidas tooteid disainitakse ja valmistatakse. Võetakse vastu ka eritellimusi. Nende jaoks on oluline jäätmeteta tootmise põhimõte. Detailid kootakse lõikesse, nii et jääke ei jää. Oluline on kvaliteet ja kasutatakse naturaalseid materjale, eelistades Itaalia tootjate lõngu.

2.1.18 Liina Viira

<https://liinaviira.ee>

OÜ Naiiv on 2009. aastal asutatud ettevõte, mis pakub oma tooteid kaubamärgi Liina Viira nime all, kes on firma asutaja ja disainer. Varem oli kauplus Tallinna vanalinnas, nüüd tegutseb veebipood ning nende tooteid on võimalik ka teistest Eesti disaini müüvatest poodidest osta. Ammutab inspiratsiooni pärandist, kasutab 100% villa, tooted on masinkootud.

Joonis 18. Sini-must-valge bomber (Allikas: liinaviira.ee)

2.2 Analüüs

Eestis tegutsevaid ettevõtteid, kes pakuvad pärandist inspireeritud kudumeid ei ole vähe ega palju, pigem on oluline pakutava kvaliteet. Minu valimisse jäi 18 ettevõtet, kes pakuvad silmkoelisi kudumeid ning kel on tegutsev veebipood. Neist kolm ei maini allikana rahvuslikku pärandit, kuid esineb viiteid kudumistraditsioonidele ning mustritele ja võtetele, mis on kasutusel ka etnilistel kudumitel.

Kasutatakse valdavalt masinkudumist, mis kiirendab kudumi valmimise protsessi oluliselt ja seeläbi mõjutab ka toote hinda alandavalt. Käsitsi kootud esemeid pakub vaid üks ettevõtte (Ärni Blum), mõned kasutavad osade detailide kudumisel käsitsi võtet (Aale Käsitöö). Masinkootud kudumeid täiendatakse riidest kantidega ning käsitsi tikandi ja/või heegeldusega (Etnowerk). Kampsun on töömahukas ese, nii et masinal kudumine on mõistlik valik, juhul kui ei ole muud eesmärki.

Kudumid on valdavalt valmistatud naturaalsest materjalidest. Enamjaolt peetakse monomaterjalide kasutamist ainuõigeks ja jätkusuutlikuks. Esineb ka segulõngade kasutust (vill+polüakrüül), seda on põhjendatud kergema tekstuuri, pehmuse ja pesumasinas pestavusega (Naturalstyle, Mekoome).

Pean oluliseks, et räägitakse ausalt, mis materjalidest on tooted tehtud ja kus need on valmistatud. Enamjaolt seda ka tehakse, kuid esineb ka erandeid. Vahel ei ole selgelt märgitud, kus materjal pärit või kes seda valmistab (Woolestonia).

Kõige problemaatilisemaks pean ma aga seda, kui reklaamitakse end Eesti traditsioonilisi kudumeid pakkuvate ettevõttena, kuid pakutav on enam kui kahtlane. Sageli on tegemist turistidele suunatud kaubamärkidega, kes pakuvad suvaliste mustritega kudumeid Eesti traditsiooniliste kudumite nime all. Näiteks Naturalstyle ja Woolestonia pakuvad Kihnu ja Ruhnu kampsuneid ja muid tooteid, mis algupärasest esemest erinevad nii lõigete kui mustrite poolest. Tootjal peaks olema vastutus pärandi kasutamisel. Turistidele suunatus ei pea ma iseenesest halvaks, kuid pakutava puhul pean ma oluliseks, et see kajastab meie rahvakultuuri õigel moel. Meelevaldselt kutsuda kihnu kampsuniks metallist haakidega kardigani on lubamatu. Samuti on oluline mainida, kas tegu on algupärase rahvarõiva juurde kuuluva esemega või kaasaegse edasiarendusega.

Tänapäevaste kudumite loomisel võib muuseumiesemetelt inspiratsiooni koguda ja seejärel mustreid ja värve muuta, kuid taktitundeliselt ning seda peab kindlasti mainima. Positiivse näitena võib tuua Woolish kaubamärgi, kes mainib, et kasutab Muhu mustrit tuletatud mustrit või Wöökudumid, kel kirjas kasutatud Mustjala mustrit.

Osad vanemad ettevõtted oleks justkui aega kinni jäänud, nende kudumid mõjuvad vanamoodsatena, lõiked ja kogu toote käsitlus on püsinud muutumatuna aastakümneid. Selleks, et kaasaegset klienti kõnetada, on vaja uudeid lahendusi samas vana austades.

Analüüsidest teisi ettevõtteid sain teada, et käsitsi kootud kudumeid praktiliselt ei pakuta, see turu segment on täitmata. Kuna mina soovin jätkata käsitsi kudumisega, on minu toode ainulaadne.

Suurematel ettevõtetel on oma toodete müügiks kauplus ja veebipood. Väiksemad ettevõtted, kel oma poodi ei ole, pakuvad oma kaupa ka teistes poodides. Näiteks Eesti disainipoed või muuseumipoed Eesti Rahva Muuseumis ja Eesti Vabaõhumuuseumis. Alustava ettevõtjana või vähese kauba hulga korral ei ole alati otstarbekas omada veebipoodi ja kodulehekülge, nendega kaasnevad kulutused ei ole väikese müügi korral põhjendatud. Hea võimalus on sellisel juhul oma tooteid müüa teistes poodides. Seda kasutavad näiteks Etnowerk ja Äрни Blum, aga ka disainerid, kel oma kodulehte pole nagu Vilve Unt ja Studio Huik.

Tänapäeval on oluline ka jätkusuutlikkus, eelkõige aeglase moe põhimõtete järgi valmistatud rõivaste loomine ja kandmine. Tähtis on läbipaistvus, tootmise ja materjali päritolu. Kahjuks sellest alati kinni ei peeta, arenguruumi on veel palju.

3. Kolleksioon „KAMPSUN“

Lõputöö praktilise osana kavandasin ja valmistasin Eesti kinnastest inspireeritud kampsunite kolleksiooni „KAMPSUN“, kuhu kuulub kümme käsitsi silmuskoos kootud kudumit.

Mudelid on sooneutraalsed, st et need sobivad kandmiseks nii meestele kui naistele. Toodetel ei ole suurusnumbreid, kuna inimeste soovid on erinevad – mõni soovib kehasse töödeldud, teine avaramat lõiget. Veebipoes tulevad toodetele juurde eseme mõõdud, mille järgi on võimalik endale sobivat valida. Kolleksiooni nimi on suurtähtedes kuna see annab minu arust kõige paremini edasi nende iseloomu.

Peatükis kirjeldan kudumite loomise ja valmistamise protsessi, toon välja materjali- ja ajakulu ning analüüsin tehtut. Kampsunid on toodud valmimise järjekorras, millest viis esimest valmis tarbetekstiili erialapraktika raames ja viis järgmist lõputööks. Kuna nad moodustavad ühtse tervikliku kolleksiooni, on kõik siin töös esitletud.

3.1 Inspiratsioon ja kavandamine

Seminaritöö käigus Eesti Rahva Muuseumis kindaid uurides olin vapustatud tohutust kindapärandist, mida meie esiemad on loonud. Imelised mustrid, värvide kooslused ja erinevad tehnoloogilised võtted köitsid niivõrd, et tekkis soov sarnaselt ka suuremaid kudumeid luua. Luubi all kindaid vaadeldes mõtlesin, kas oleks võimalik seda teha nii, et kudumi pind jääkski nõ „suurendatud“ ja kampsunit ringselt kududes oleks ringil enam-vähem samapalju silmuseid kui kinnast kududes?

Kolleksiooni kavandid valmisid kollaažtehnikas, kasutades selleks väljalõikeid fotodest muuseumides olevatest kinnastest ja ka kaasaja meistrite (sh Kristi Jõeste ja Kristi Everst, postuumselt Liivi Vainu) kinnastest. Kavanditega soovisin näidata kolleksiooni üldpõhimõtet. Tööde käigus toimusid ka mõningased muudatused, nagu värvide valik või ornamentide hulk. Kavandite hulgas on ka eest lahtikäivad kampsunid, kuid lõputöö raames valmisid vaid ülepea käivad kampsunid. Kavanditega on võimalik tutvuda käesoleva töö lisades.

Mustrite valikus olen enamjaolt kasutatud Lääne-Eesti kinnaste kirju, kuna minu juured on Läänemaal ja seal on ka praegu meie maakodu. Plaan on täiendada kudumite valikut ka teiste piirkondade mustritega. Soovin, et oleks võimalik valida kampsunit enda päritolu silmas pidades või ka lihtsalt meeldivuse järgi.

3.2 Materjali valik

„Suurendatud“ efekti saavutamiseks oli vaja leida sobiv lõng. Minu jaoks oli oluline ka see, et materjal oleks naturaalne vill. Sünteetiline materjal lihtsalt ei sobi etnograafilistest esemetest inspireeritud kudumite loomiseks. Sünteetilised kiud on saadud nafta, kivisöe, maagaasi jne töötlemisel; neist valmistatud rõivad ei lase õhku läbi – seetõttu ajavad higistama, lisaks lähevad elektrit täis ja neil on loodusele kahjulik mõju.

Selleks, et kampsuni kudumisel oleks ringil samapalju silmuseid kui kindal, on vaja kududa oluliselt jämedama lõngaga. Antud kriteeriumitele vastavat lõnga ei olnud sugugi kerge leida. Eesti tootjate poolt pakutavat sobivat materjali kahjuks ajapuudusel ei leidnud. Edaspidi oleks soov leida partner ja ka kohalikku lambavilla väärindada. Tegin katsetusi kolme erineva lõngaga, mida kaubandusvõrgust leidsin: Rowan Big Wool, Drops Andes ja Drops Snow.

Rowan Big Wool – 100% meriinovillane; jäme korrutatud lõng, tootja vardasoovitus nr 10-15, hind 9.56€/100g (Karnaluks OÜ)

Drops Andes – 65% vill, 35% alpaka; jäme korrutatud lõng, tootja vardasoovitus nr 9, hind 5.15€/100g (Must ja Roosa OÜ)

Drops Snow – 100% vill, jäme korrutamata heidetaoline lõng, tootja vardasoovitus nr 9, hind 4.40€/100g (Must ja Roosa OÜ)

Lõnga hind on käibemaksuga ja ilma soodustusteta. Aeg-ajalt on müüjatel allahindlus 30%. Edasise suurema koguse vajaduse korral on vaja otse tootjaga hinnaläbirääkimisi pidada.

Katsetasin lõngu nii eraldi kui ka seda, kas neid annab omavahel kombineerida. Kõige rohkem meeldis mulle Rowan Big Wool, lõng on väga pehme ja kude jääb ühtlane, samuti on võimalik seda kokku kududa Drops Snow lõngaga. Proovisin seda ornamentide intarsias sisse kudumiseks (elementide kudumine ilma lõngajooksudeta). Sellisel juhul oli tulemus ühtlane. Kahe lõnga eraldi triipudena kudumine jätkaks kindlasti ebahühtlase tulemuse, kuna Drops Snow on õhem. Kahjuks jäi Rowani lõng hinna tõttu valikust välja.

Drops Andes lõngaga kudumisproov ei toonud oodatud tulemusi – kudumi pind oli hõre ja teiste lõngadega kombineerida ei olnud seda võimalik. Värvivalik on samuti napp ja liialt pastelne. Minu eesmärk oli tabada eestipärast värvikaarti, seega pastelne värvigamma ei sobinud ja oleks valikuid piiranud.

Otsustasin valida oma kudumite kudumiseks Drops Snow lõnga. See on valmistatud Euroopa Liidus, nende vill ja tootmine on eetilised. Kudumisproovid jäid ühtlased nii kirjatud kui sakilist kudet proovides. Värvivalik on suur ja lai ning hind sobiv.

Drops Snow on jäme ja superpehme heidetaoline lõng, mis ei torgi. Villakiud on vaid pestud ja enne värvimist keemiliselt töötlemata. Lõngal on Oeko-Tex® sertifikaat (Standard 100, Klass 1), mis tähendab, et see on täielikult keemiavaba ja ohutu kasutada isegi beebirõivastes. Lõnga pehmus oli meeldiv üllatus. Sageli on naturaalne villane lõng kaasaja tarbijale liialt kare, Drops Snow lõngast jäävad aga kudumid väga pehmed. Kahjuks on pehmusel aga varjukülg – korrutamata lõng muutub kiiremini topiliseks, kuid kudumit on võimalik topieemaldajaga korrastada.

Joonis 19-21. Kampsunite kavandamine

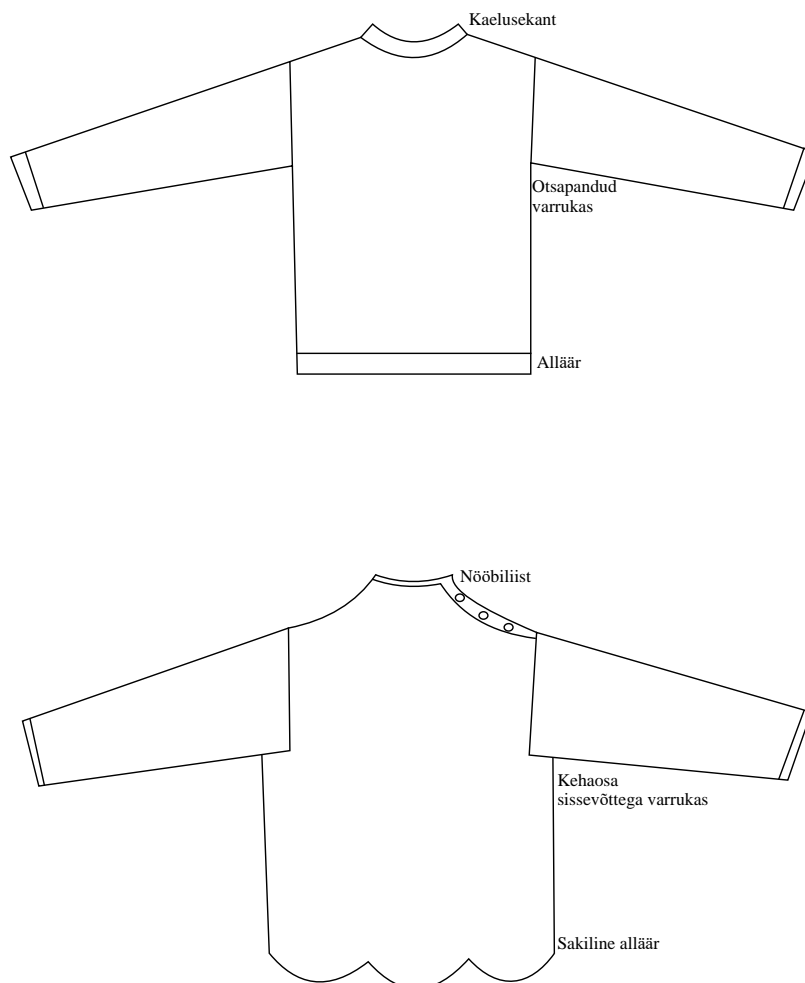
3.3 Tehnoloogia

Peatükis kirjeldan kudumite valmistamise tehnoloogilisi võtteid. Allpool toodud joonisel terminid, mida kasutan (vt joonis 22).

Lõikena olen kasutanud otsapandud varrukast, mille puhul kehaosa sissevõtet ei ole tehtud ning kehaosa sissevõttega varrukast.

Alläärt kasutan põhiosast erineva mustriuga serva nimetusena, seda ka sakilise allääre korral – analoogselt kinnastel olevatele randmetele.

Joonis 22. Kampsunite lõiked

3.3.1 Ülesloomine

Valdavalt kasutasin silmuste loomiseks Clara Halliku „Silmuskudumise“ raamatust pärit ülesloomisvõtet nr 3 (v a kudum nr 3 ja 8). Selle loomisvõtte puhul toimub ülesloomine ühe lõngaga ühele vardale. Võtte suureks plussiks on see, et äär ei veni. Tulemuseks jääb ilus kalasabaline äär. Mulle meeldib ka selle variandi puhul see, et loomisel ei jää lõnga üle ega puudu. Katsetasin ka pöidla eest loomisvõtet, kuid see jäi liiga veniv.

Kasutatud loomisvõtte korral on paremas käes varras jooksva aasaga, mis on esimeseks silmuseks ning vasakule vardale korjatakse tavalise kudumisvõttega aasad (vt joonis 23) (Hallik, 1973)

Joonis 23. Kasutatud loomisvõte (Allikas: Hallik, C. „Silmuskudumine“ lk 10)

3.3.1 Alumine serv

Kudumite alumiseks ääreks kasutasin kinnaste eeskujul rannetel kasutatavaid tehnoloogiaid: soonik, sakiline ranne, kirjamine + vitsad. Silmuste loomine ja alläär on kootud number väiksemate ringvarrastega, kui põhiosa, et alläär ei veniks.

3.3.2 Kehaosa

Kudumid on kootud ringselt parempidises koes kuni kaenlaavadeni varrastega nr 9. Varraste suurus tuleb valida vastavalt käekirjale ja kudumistugevusele. Tööproovide järgi otsustasin just eelmainitud variandi kasuks. Nii on alumine serv tihedam ja ei veni välja. Pärast kaenlaavasid kudusin nii esimest kui tagumist tükki edasi parempidi ja tagasi pahempidi. Keerulisemate mustrite korral on pahempidi mustrid kudumine tülikas, aga mitte võimatu.

Nii esi- kui tagaosa on lõikesse kootud õlakaldega – see tagab parema istuvuse. Esi- ja tagaosa ühendamisel proovisin kahte varianti: esimese korral ühendasin kõigepealt õlaõmbluse pahemalt poolt tikkpistega ning seejärel korrigeerisin paremal poolel silmates. Teise variandina katsetasin ainult silmamisega ühendust, see jäi piisavalt tugev ning õhem kui esimene variant. Esialgu pelgasin, et vaid silmamine võib liiga nõrgaks jääda. Samas tikkpistega ühendus jääb jäigem ja ei hakka venima. Nii, et mõlemal on omad head küljed.

Kirjamisel jooksevad kudumi pahemal poolel kaks või enam lõnga. Kirjalõngad sidusin omavahel tagaküljel kui lõngajooks oli üle kolme silmuse. Pikemate aasade korral muutub kudumi selgapanek ebamugavaks, kuna sõrmed võivad takerduda. Lõngu võiks

ristata igal real erinevate kohtade peal, mitte üksteise kohal, kuna siis jääb see esipoolel rohkem näha.

3.3.3 Varrukas

Varrukad on samuti ringselt parempidises koes ringvarrastega kootud. Kitsama allääre korral võib alguses kasutada viite varrast nagu kinda kudumisel ja hiljem jätkata ringvarrastega. Loodus ja alläär on kootud varrastega nr 8, edasi varrastega nr 9. Kasvatused on tehtud vastavalt lõikele ühel joonel. Hea on märkida kasvatused silmusemärgijatega. Kasutasin varruka puhul kahte varianti. Otsapandud varrukat ilma põhiosa sissevõteteta (vt joonis 22) (kudumid nr 3, 5, 8). Sellisel juhul kudusin varruka ringselt lõpuni. Teise variandina kasutasin põhiosa sissevõttega varruka külge panekut (kudumid nr 1, 2, 4, 6,7,9,10) (vt joonis 22). Sel juhul kudusin ringselt kuni sissevõteteni ning seejärel edasi-tagasi. Sissevõtte korral on istuvus parem ja kudum rohkem kehasse töödeldud, ilma sissevõteteta avaram ja vabam lõige. Varrukad ühendasin põhiosaga kokku kududes: korjasin varrukaava silmused vardale ning kudusin varruka ja varrukaava silmused kokku (vt joonis 24). Tavaliselt on Varrukaavas vähem silmuseid kui varrukal, kuna vertikaalis on silmused pikemad kui horisontaalis. Seda tuleb arvesse võtta ja varrukal vajalik arv silmuseid ühendades kokku võtta. Sissevõtetega varrukatel tekib kaenlaauku ava, mille ühendasin silmates.

Joonis 24. Varruka ühendamine

3.3.4 Kaelus

Kollektsioonis on kasutatud kolme kaeluse varianti.

Variant I (kudumid nr 1, 6, 10)

Ümar kaelaava, kahekordne kaelusekant külge kududes.

Esi- ja tagaosa kududes koon lõikesse esiosale sügavamale ja tagaosale madalama kaelaava. Peale õlaõmbluse teostamist heegeldan ümber kaelaava läbi kudumi pinna ahelsilmustega keti (vt joonis 25). Seejärel korjan kaelaavapoolsetest keti aasadest silmused ning koon kaelava kandi ringselt (umbes kandi kahekordse pikkuse) (vt joonis 26). Murran kandi pooleks ning kinnitan lõpetamata rea silmused kudumi pahemal poolel (vt joonis 27).

Joonis 25. Keti heegeldamine

Joonis 26. Kandi kudumine

Joonis 27. Kandi ühendamine

Variant II (kudumid 2, 4, 7, 9)

Kõrgem püstkaelus ja nõobiliist kolme nõobiga õlal (vt joonis 28-29).

Kaelaava sissevõtet ei tee, vaid lõpetan serva mõni rida peale õlakalde lõppu ripskoes (üks rida parempidi, teine pahempidi ning seejärel koon silmused maha). Parema õla esi- ja tagaosad ühendan. Vasakule küljele teen kinnise: tagatüki õlajoonelt korjan silmused ning koon mõned read liistuks nõopidele; esitüki õlajoonelt korjan silmused ning koon nõopaukudega liistu. Tagaosa õlajoonele õmblen nõöbid. Nõopaukude avad õmblen nõopaugupistega venimise takistamiseks üle. Varrukat kinnitades tuleb eelnevalt kinnise liistud üksteise kohale asetada – nõopauguliist nõobiliistu peale.

Joonis 28-29. Nööbiliistuga kaelus

Variant III (kudumid nr 3, 5, 8)

Eraldi kootud kaelakant, tikkpistega kinnitatud

Loon silmused ning koon kaelakandi ringselt eraldi vastavalt allserva mustrile ning seejärel ühendan lõpetamata silmused tikkpistega kudumile toote paremal pool (vt joonis 30-31).

Joonis 30-31. Eraldi kootud kaelakandi ühendamine

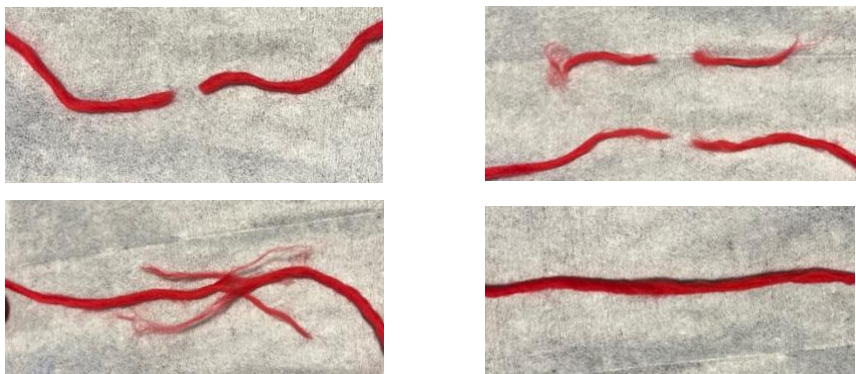

3.3.5 Viimistlemine

Peale kudumist ja osade ühendamist on vaja lõngaotsad peita. Selleks, et töö lõpus oleks seda võimalikult vähe vaja teha, ühendan kudumise käigus samavärvi lõngu jooksvalt. Lõngaotste ühendamiseks teen otsad umbes viie sentimeetri pikkuselt poole õhemaks, seejärel teen otsad kaheharuliseks ja panen vaheliti ning rullin käte vahel ühtlaseks (vt joonis 32-35). Mõned otsad on siiski vaja ka peita ja seda on kõige parem teha pahemal poolel diagonaalis (vt joonis 36).

Erinevate värvidega intarsias kududes on hea otsad peita sama värvitooni pinnal, et paremal poolel midagi näha ei jääks.

Joonis 32-35. Lõnga ühendamine

Joonis 36. Otste peitmine

Peale otste peitmist toimub kampsuni pesu. Vajadusel võib kudumi allääred pesu ajaks kinni traageldada, et servad laiemaks ei veniks. Pesen käsitsi ja vaheldumisi kuumas ja külmas vees kasutades villapesuvahendit. Loputusvette lisan pisut juukse palsamit. Pärast pesu, mil enam lõngadest värvi ei eraldu, väänan käsitsi vee välja. Seejärel kasutan liigse vee eraldamiseks pesumasina tsentrifuugi. See on igati turvaline, kuna kudum on masinas praktiliselt paigal ja vesi eemaldub tsentrifugaaljõu abil. Mitte segi ajada trummelkuivatusega, see on villa puhul keelatud. Välja väänatud kudum tuleb vormida märjalt ja asetada restile kuivama tasapindselt, et ese välja ei veniks.

Pärast kuivamist aurutan kudumit hoides triikrauda kampsuni kohal, kuid mitte pinda pressides. Esimese pesu käigus tõmbab ese umbes 10% kokku, järgnevatel kordadel hooldusjuhiseid järgides, seda ei juhtu. Testisin mitmekordset pesu ja toote kvaliteet säilis.

3.3.6 Kudumi hooldusjuhised

Täisvillaste kudumite puhul soovitan esmase hooldusena värskes õhus tuulutamist. Sageli piisab sellest eseme värskendamiseks. Juhul kui kampsun vajab siiski pesu, tuleb järgida allpooltoodud hooldusjuhiseid (vt joonis 37).

Joonis 37. Tootja hooldusjuhised lõngale.

- Käsipesu, max 30°C
- Kasuta ainult villasele mõeldud pesuvahendeid
- Ära kasuta valgendavaid pesuaineid
- Ära kasuta trummelkuivatust
- Vormi niiskelt peale pesu enne kuivama panemist
- Kuivata tasapinnal
- Peale kuivamist auruta
- Keemiline puhastus lubatud

3.4 Kudumid

3.4.1 Kudum nr 1

Joonis 38. Kudum nr 1

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Mereväesine nr 57 – 13 tokki

Tume sammal nr 92 – 4 tokki

Koobalt nr 104 – 3 tokki

Türkiis nr 05 – pisut

Helehall nr 53 – pisut

Naturaalvalge nr 01 – pisut

Kokku: 20 tokki – 1000g

Maksumus: 44 €

Ajakulu: ca 50 tundi

Joonis 39. Liivi Vainu kindad
(Allikas: Saara Kirjastus)

Inspiratsiooni sain Liivi Vainu Lihula kinnaste ainetel kootud sõrmikutest. Arendasin mustrit edasi soovides kudumile esiküljele üht suurt sinilindu kududa. Selleks suurendasin linnu mustrit. Allservas kirjatud kalasaba muster, varrukad, selja- ja õlaosa tähnilised. Seda kampsunit kudusin kahte moodi. Esimesel korral kudusin kehaosa ringselt, ka esiosa linnu lõngad vedasin ringselt läbi kudumi.

Kuna tagaosa on ka kahevärviline, siis kehaosa oli kolmekordse lõngaga kootud. Tulemuseks oli liiga paks kampsun. Teisel korral kudusin allserva ringselt ning edasi esi- ja tagaosa eraldi edasi-tagasi kududes. Hiljem ühendasin küljed silmates. Tulemus jäi õhem ja kantavam.

Teist korda kududes muutsin pisut ka kampsuni mustrit. Nimelt avastasin, et täpelist pinda on otstarbekam edasi-tagasi kududa nii, et täppide kõrgus on 2 silmust ja vaheidade kõrgus on neli silmust – sellisel juhul ei pea lõnga katkestama, paarisridade korral saab edasi-tagasi sama lõngaga kududa. Üldkokkuvõttes hoiab kokku nii materjali kui aega, mis kulub otste peitmisele.

Varrukad on ühendatud käeaugu sissevõttega. Ümar kaelakaar, kahekordne kant külge kududes.

3.4.2 Kudum nr 2

Joonis 40. Kudum nr 2

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Naturaalvalge nr 01 – 11 tokki

Mereväesinine nr 57 – 4 tokki

Salveiroheline nr 98 – pisut

Kokku: 15 tokki – 750g

Maksumus: 33 €

3 nööpi

Ajakulu: ca 40 tundi

Joonis 41. Mustjala kindad (ERM A 290:653)

Kampsuni allikaks on ERM-i kogus olevad Mustjala kindad (ERM A 290:653)(vt joonis 41). Mustjala kinnastele on omane ainult selles kihelkonnas kasutusel olev sakiline ranne. Tavalise sakilise randme korral liiguvad auguread vertikaalselt, Mustjala randmel diagonaalselt. Kampsunile soovitud proportsioonide saavutamiseks pidin randmeosa pikendama. Nii põhiosa kui varrukate allservas tumesinise ja helerohelisega ripskoes täpirida.

Sel serval on veel selline tore lisand, et alumise serva tumesinine lõng ei ole katkestatud, vaid ringi alguses on ka valgel osal üks silmus tumesinisega kootud ja sellega ülemise triibuni viidud – nii jääb paremale küljele valgel osal tumesinine joon. Vööjoonel, kus sakilises koes serv lõpeb on tumesinise ja valgega täpiline ripsirida. Kehaosa ja varrukad on kirjatud, kirjakord 6 silmust. Varrukad on ühendatud kehaosa sissevõttega. Kõrgem püstkaelus ja kolme nööbiga kinnis vasakul õlal.

3.4.3 Kudum nr 3

Joonis Kudum nr 3

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Must nr 02 – 10 tokki

Hall nr 52 – 9 tokki

Kokku: 19 tokki – 950g

Maksumus: 41.80 €

Ajakulu: ca 48 tundi

Joonis 42. Suure-Jaani kinnas (ERM 13)

Kampsuni allikaks on ERM-i kogus olev Suure-Jaani kinnas (ERM 13) (vt joonis 42). Originaalkinnas on valge ja tumesinisega, mina kasutasin külma halli ja musta.

Kasutasin kahevärvilist vitsalist pöidla tagant loomisvõtet. Kudumi servades on põhiosast erinev kirjatud keerukordadega muster.

Kirjatud põhiosa ja varrukad, kirjakord 39.

Otsapandud varrukas ilma kehaosa sissevõtteta. Eraldi kootud kaelakant, kinnitatud tikkpistega (must lõng).

Suurte mustrite kudumisel tuleb arvesse võtta ornamendi paigutust. Erinevate suuruste korral silmuste arvu suurendades või vähendades on oluline, et kompositsioon paika jääks. Selleks tuleb mustriskeemil vastavalt silmuste arvule ornament paika panna ja vajadusel õigest kohast kirjakorraga alustada.

3.4.4 Kudum nr 4

Joonis 43. Kudum nr 4

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Mereväesinine nr 57 – 10 tokki

Helehall nr 53 – 5 tokki

Türkiis nr 05 – 3 tokki

Punane nr 08 – pisut

Kokku: 18 tokki – 900g

Maksumus: 39.60 €

3 nööpi

Ajakulu: ca 46 tundi

Joonis 44. Kristi Jõeste disain Mustjala
kinnaste ainetel (Allikas: Kristi Jõeste)

Kampsuni allikaks on Kristi Jõeste Mustjala kinnaste ainetel disainitud kindad (vt joonis 44). Need sõrmikud lummasid mind algupärastest erineva, kuid siiski imeliselt kokkusobiva värvikasutusega.

Sarnaselt kudumiga nr 2 pikendasin sakilist rannet. Allservas tumesinise ja valgega ripskoes täpirida.

Erinevalt kudumist nr 2 tegin selle kudumi lühema, et tumesinise ja punasega täpiline ripsida sakilise serva lõpus jääks vööjoonele. Kehaosa ja varrukad on kirjatud, kirjakord 4. Varrukad on ühendatud kehaosa sissevõttega. Kõrgem püstkaelus, vasakul õlal kolme nööbiga kinnis.

3.4.5 Kudum nr 5

Joonis 45. Kudum nr 5

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Mereväesinine nr 57 – 10 tokki

Helehall nr 53 – 8 tokki

Petrool nr 100 – 1 tokk

Kokku: 19 tokki – 950g

Maksumus: 41.80 €

Ajakulu: ca 48 tundi

Joonis 46. Karja kinnas (ERM 16853)

Kampsuni allikaks ERM-i kogus olev Karja kinnas (ERM 16853) (vt joonis 46). Servades kaheväriline kasvatuste ja kahandustega ääremuster. Allääres laiem, kaeluses kitsam. Kehaosa ja varrukad on kirjatud, kirjakord 18. Otsapandud varrukas ilma kehaosa sissevõtteta. Kaelakant eraldi kootud ja kinnitatud tikkpistega.

Selle kampsuni puhul oli soov proovida kuidas mõjub keskmise suurusega ornament.

Võrreldes kudumiga nr 3, mille kirjakord on 39, on väiksemat ornamentit kergem erinevatele suurustele kohandada.

Eriline on alläär, mis on kootud kahevärvilisena kasvatuste ja kahandustega. See tehnika töötas vaid ringselt kududes, edasi-tagasi kududes triipude kalle jäi liiga püstine.

3.4.6 Kudum nr 6

Joonis 47. Kudum nr 6

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Tumesinine nr 15 – 11 tokki

Punane nr 08 – 8 tokki

Tume sammal nr 92 – 1 tokk

Punakaspruun nr 95 – 1 tokk

Kollane nr 24 – 1 tokk

Magenta nr 105 – 1 tokk

Kokku: 23 tokki – 1150g

Maksumus: 50.60 €

Ajakulu: ca 40 tundi

Joonis 48. Lihula kindad (ERM A 447:261)

Kootud kleidi allikaks on ERM-i kogus olevad Lihula kindad (ERM A 447:261) (vt joonis 48). Kuna kavand on ballooniaadne – alt kitsam, ülalt laienev, kasutasin ära sakilise koe iseloomu. Kindal kasutatav sakiline ranne hoiab kokkuvõtmiste/kasvatamiste tõttu diagonaalsete koepindade tõttu kitsamalt. Kasutades veel alguses number väiksemaid vardaid ja põhiosas võttes number suuremad vardad

ning jätta lõpureal kokkuvõtmised tegemata, suureneb ballooniefekt veelgi. Keskosas intarsias kootud kaheksakannad ning ülaosas nii ees kui taga kaks lindu. Ornamentid on kootud intarsias, et ei tekiks pikki lõngajookse. Ühevärviline passeosa on kootud koepinna tugevdamiseks üle mõne rea kahe sama värvi lõngaga nagu kirjates. Varrukad on ühendatud kehaosa sissevõttega. Ümar kaelaava, kahekordne kant külge kududes.

Lindude paigutamisel tuleb arvestada kompositsiooni, mitte ainult kirjakorda, sest tegemist ei ole sümmeetrilise ornamendiga.

3.4.7 Kudum nr 7

Joonis 49. Kudum nr 7

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Helehall nr 53 – 14 tokki

Türkiis nr 05 – 4 tokki

Petrool nr 100 – 3 tokki

Punane nr 08 – 2 tokki

Kokku: 23 tokki – 1150g

Maksumus: 50.60 €

3 nõöpi

Ajakulu: ca 50 tundi

Kampsun on kootud Lihula kinnaste ainetel. Allserv on kootud kaheksa sakiga sakilise randme järgi. Esi- ja tagaosal ornamendi paneel kolme linnuga äärtes poolikud kaheksakannad. Varrukad ja passeosa kirjatud täppidega. Varrukad on ühendatud kehaosa sissevõttega. Kõrgem püstkaelus, vasakul õlal kolme nõöbiga kinnis.

Kollektsioonis on neli kampsunit lindudega. Sel mudelil on kasutatud kolme lindu. Ühe linnuga kampsunil nr 1 on sama linnu motiivi suurendatud kaks korda ning kahe linnuga kudumil nr 6 poolteist korda.

3.4.8 Kudum nr 8

Joonis 50. Kudum nr 8

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Türkiis nr 05 – 11 tokki

Punane nr 05 – 9 tokki

Kokku: 19 tokki – 950g

Maksumus: 41.80 €

Ajakulu: ca 46 tundi

Joonis 51. Kirbla kinnas (ERM A 695:92)

Kampsuni allikaks on ERM-i kogudes olev Kirbla kinnas (ERM A 695:92) (vt joonis 51). Kolleksiooni terviku huvides soovisin lisada juurde punast tooni, mistõttu valik sai tehtud selle mustri ja värvikoosluse kasuks.

Kehaosa, varruka ja kaeluse kandi loodus on kahevärvilise pöidla eest võttega. Servaks on 2:2 kahevärviline soonik (2 silmust parempidi - türkiis, 2 silmust pahempidi - punane). Kehaosa ja varrukad kirjatud kaheksakandade ja rombide ornamendiga, kirjakord 26. Otsapandud varrukas ilma kehaosa sissevõtteta. Kaelakant eraldi kootud ja kinnitatud tikkpistega.

3.4.9 Kudum nr 9

Joonis 52. Kudum nr 9

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Naturaalvalge nr 01 – 13 tokki

Mereväesinine nr 57 – 8 tokki

Mereroheline nr 66 – pisut

Kokku: 21 tokki – 1050g

Maksumus: 46,2 €

3 nööpi

Ajakulu: ca 45 tundi

Joonis 53. Mustjala kindad (ERM A 509:2949)

Kampsuni allikaks on ERM-i kogus olevad Mustjala kindad (ERM A 509:2949). Lõige on sama, mis kudumil nr 2. Põhiosa ja varruka allääres tumesinise ja helerohelisega kriipsurida (vt joonis). Sakilise serva lõpetab ripskoes täpirida tumesinise ja valgega. Seejärel kasvatan juurde 20 silmust, kuna kirjatud kude on võrreldes alumise servaga jäigem. Kehaosa ja varrukad on kirjatud, kirjakord 14. Varrukad on ühendatud käeaugu sissevõttega. Ümar kaelaava, kahekordne kant külge kududes.

3.4.10 Kudum nr 10

Joonis 54. Kudum nr 10

Materjal: Drops Snow 50g /2.20 €/tokk

Jõulupunane nr 56 – 11 tokki

Punane nr 08 – 7 tokki

Petrool nr 100 – 3 tokk

Türkiis nr 05 – 1 tokk

Mandariin nr 101 – 1 tokk

Mereväesinine nr 57 – 1 tokk

Tume sammal nr 92 - pisut

Kokku: 24 tokki – 1200g

Maksumus: 52.80 €

Ajakulu: ca 44 tundi

Keskosas intarsias kootud kaheksakannad ning ülaosas nii ees kui taga kolm lindu. Linnud on kootud ringselt, muster lõpeb vahetult enne käeaguava. Ühevärviline passeosa on kootud koepinna tugevdamiseks üle mõne rea kahe sama värvi lõngaga nagu kirjates. Varrukad on ühendatud kehaosa sissevõttega. Ümar kaelaava, kahekordne kant külge kududes.

Kokkuvõte

Käesoleva lõputöö uurimuslik osa tutvustab Eesti rahvuslikku ornamentit ning annab ülevaate 2024. aastal tegutsevatest Eesti ettevõtetest, kes valmistavad silmkoelisi kudumeid ning kuidas kasutatakse tänapäeval seejuures rahvuslikke mustreid.

Kõigis inimese eluavaldustes tuleb ilmsiks püüe ilu poole. Ilumeel pole kõigile sünniga võrdselt kaasa antud, küll aga on see arendatav. Arusaam sellest, mis ilus, muutub pidevalt seoses ühiskonna reaalse vajaduste kujunemisega, uute nõuete tekkimisega, uue ellusuhtumisega, sest iga uus põlvkond on erinevates elu- ja kultuuritingimustes.

Meid ümbritsev loodus on rikas kaunite vormide poolest, inimese poolt loodud asjades peaks olema ühendatud ilu ja idee. Tarbeeseme vormi väärtus ei tulene ainult ilust, vaid ka sisust ja otstarbekusest. Eesti rahvusliku ornamentide uurimine andis mulle teadmise kuidas seda teha põhjendatult, vastavalt ülesande iseloomule, otstarbele, materjalile ja tehnoloogilistele võtetele.

Taustauuring andis mulle ülevaate, mida hetkel Eesti käsitöö turul rahvuslikest silmkoelistest kudumitest pakutakse. Ettevõtteid, kes pakuvad käsitsi kootud silmkoelisi kampsuneid, praktiliselt pole. See on ka mõneti arusaadav, sest käsitöö nõuab tohutult aega. Masinkudumisega on võimalik töö protsessi oluliselt lühendada. Küll aga ei võimalda see kasutada igasuguseid materjale. Kuna minu kudumid valmivad lõngast, mida saab vaid käsitööna valmistada, on tegemist eksklusiivse tootega.

Lõputöö loov-praktilises osas valmis Eesti algupärastest kinnastest inspireeritud käsitsi kootud silmkoeliste kudumite kollektsioon „KAMPSUN“. Sellesse kuulub kümme eset – kaheksa kampsunit ja kaks pikemat kootud kleiti.

Uurimisprobleemile kuidas kinnaste mustreid suurendada ja neid kampsunitele kohandada, leidsin lahenduse. Tulemused olid ootuspärased. Usun, et täitsin ka lõputöö eesmärgi luua kudumite kollektsioon, mis kõnetaks ka tänapäeva noort. Leidsin materjali, mis on täisvill, kuid samas väga pehme ja ei torgi. Kollektioon järgib aeglase moe põhimõtteid – esemed on valmistatud nulljäägiga monomaterjalist, kinnised on kergesti eemaldatavad. Mudelid on sooneutraalsed – mõeldud kandmiseks nii meestele kui naistele.

Rahvuslik pärand loomingu allikana on ammendamatu. Teadlikult ja austusega sellesse suhtudes soovin jätkata loometööga. Loodan, et kudumite seast võib leida endale meelepärase kampsuni kas lihtsalt meeldimise järgi või tellida enda juurtega seotud kihelkonna mustrite järgi kootud rõivaeseme.

Kasutatud kirjandus

Kirjalikud allikad

Hallik, C. (1973). *Silmuskudumine*. Kirjastus Kunst.

Jõeste, K. (2021). *Eesti silmuskudumine 3. Labakindad*. Saara Kirjastus.

Piiri, R. (2013). *Eesti kampsun Eesti Rahva Muuseumi kogudest*. Greif.

Pupart, P. (2011). *Eesti rahvarõivas ja mood*. TEA Kirjastus.

Reemann, V. (2009). *Kiri. Muster. Ornament*. Tartu-Tallinn.

Summatavet, K. (2002). Ornamendi kaitseks. *Mäetagused*, nr 16, lk 95-106.

<https://www.folklore.ee/tagused/nr16/summatavet.pdf>

Summatavet, K. (2010). Rahvaesteetika – nähtavaks kujustatud mõte ja kogemus.

Mäetagused nr 44, lk 8-28. <https://www.folklore.ee/tagused/nr44/summatavet.pdf>

Tomberg, R. (2013). Vatid, troid, vamsad – silmkoelisi kampsuneid Lääne-Eesti saartelt.

Tallinna Raamatutrükikoda

Vainu, L. (2016). *Läänemaa sõrmkindad*. Saara Kirjastus.

Vunder, E. (2008). Rahvakunst. Viires, A & Vunder, E. *Eesti Rahvakultuur*. (lk396-421).

Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Internetiallikad

Kindad:

ERM A 290:653. Mustjala kindad. <https://www.muis.ee/museaalview/583052>

ERM 13. Suure-Jaani kindad. <https://www.muis.ee/museaalview/521403>

ERM 16853. Karja kinnas. <https://www.muis.ee/museaalview/647315>

ERM A 447:261. Lihula kindad. <https://www.muis.ee/museaalview/625022>

ERM 695:92. Kirbla kinnas. <https://www.muis.ee/museaalview/491532>

ERM A 509:2949. Mustjala kindad. <https://www.muis.ee/museaalview/503523>

Jõeste, K. Sõrmkindad. <https://blogger.googleusercontent.com/img/b/R29vZ2xl/AVvXsEi31syRNt5HKZJKemYnobry-KAoZ7DEW3iis0wa6l->

[btQ4KyJTMDzwfIp132hRVcDY9Cegz3WQuMRUW15WP3AEMrdynlf2c9ef7ThndvDQXgITcyQRHzVb_h1Csx4E3nnxYq2S7YtdbPcf3/s1600/meeste+Majalis+veeb.jpg](https://blogger.googleusercontent.com/img/b/R29vZ2xl/AVvXsEi31syRNt5HKZJKemYnobry-KAoZ7DEW3iis0wa6l-btQ4KyJTMDzwfIp132hRVcDY9Cegz3WQuMRUW15WP3AEMrdynlf2c9ef7ThndvDQXgITcyQRHzVb_h1Csx4E3nnxYq2S7YtdbPcf3/s1600/meeste+Majalis+veeb.jpg)

Ettevõtted:

Aale Käsitöö OÜ. *Aale koduleht.* Aale.ee

ATLM Design OÜ. *Mithio koduleht.* Mithio.com

Calisto varahaldur OÜ. *Vetafashion koduleht.* Vetafashion.com

Elotroi OÜ. *Elotroi koduleht.* Elotroi.ee

Hiiu Vill OÜ. *Hiiuvill koduleht.* Hiiuvill.ee

Horveit OÜ. *Naturalstyle koduleht.* Naturalstyle.ee

Kauni Knittings OÜ. *Kaunikudumid koduleht.* Kaunikudumid.ee

Kodukäsitöö OÜ. *Kodukäsitöö koduleht.* Crafts.ee

Lõnga Liisu OÜ. *Lõngaliisu koduleht.* Longaliisu.ee

Madeli Käsitöö OÜ. *Madeli koduleht.* Madeli.ee

Mekoome OÜ. *Mekoome koduleht.* Mekoome.ee

Rewilwerk OÜ. *Rewill koduleht.* Rewill.ee

Sing Sale Pro OÜ. *Etnowerk koduleht.* Etnowerk.com

Ärni Blum OÜ. Arniblum.com

Woolestonia OÜ. *Woolestonia koduleht.* Woolestonia.com

Woolish Knitting OÜ. *Woolish koduleht.* Woolish.ee

Wööl Disain OÜ. *Wöölkudumid koduleht.* Wöölkudumid.ee

Lisa 1. Kudumite kavandid

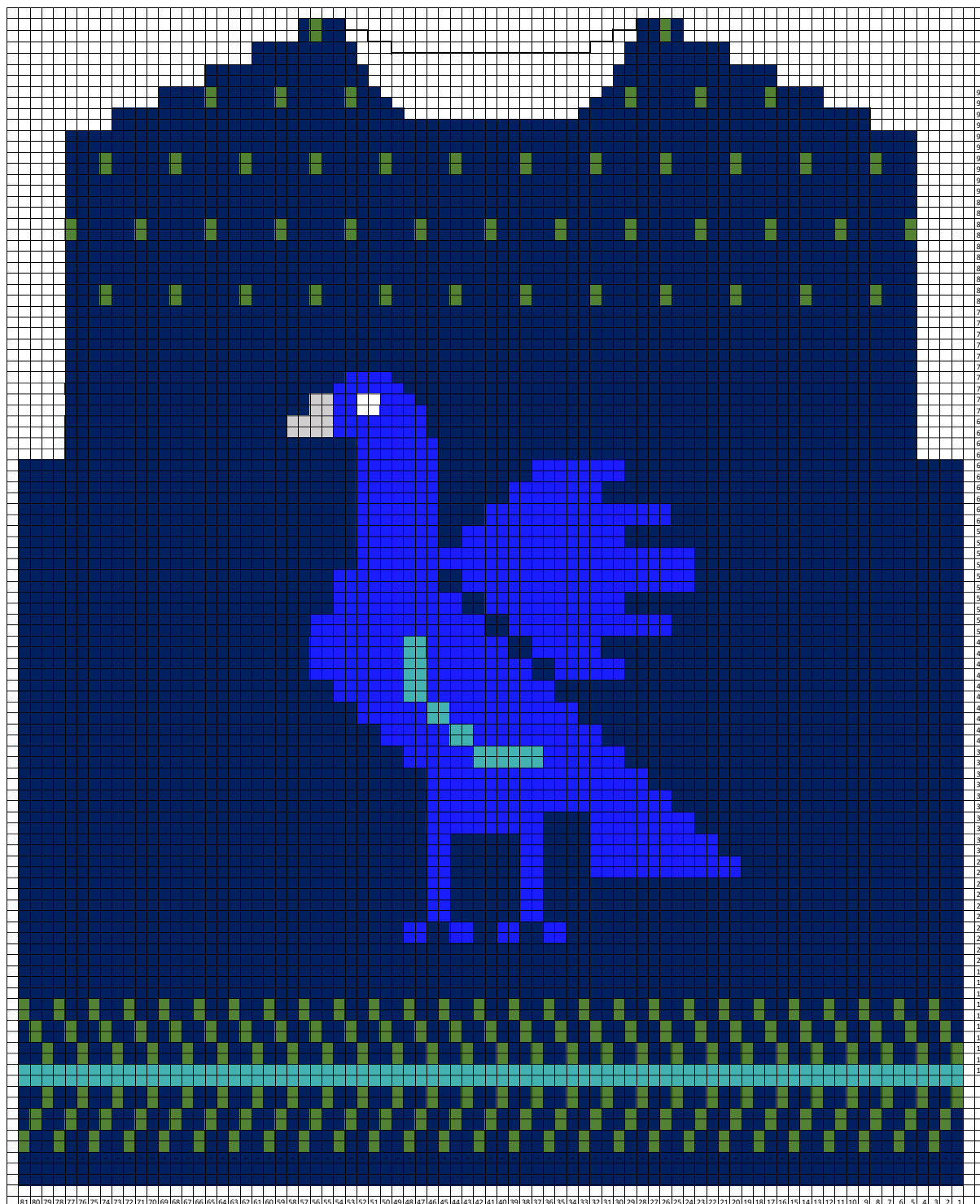

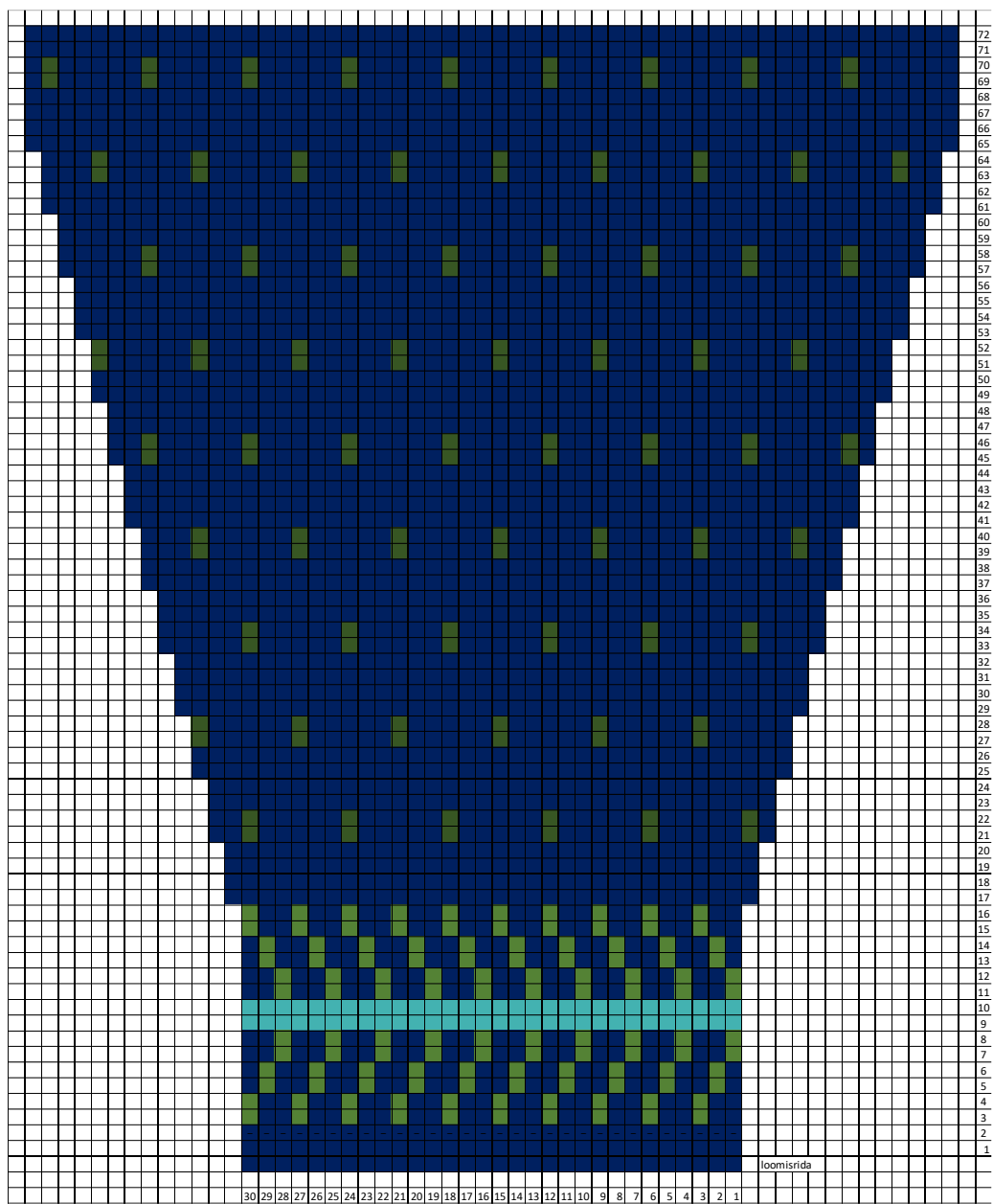

Lisa 2. Kudumite mustrijoonised

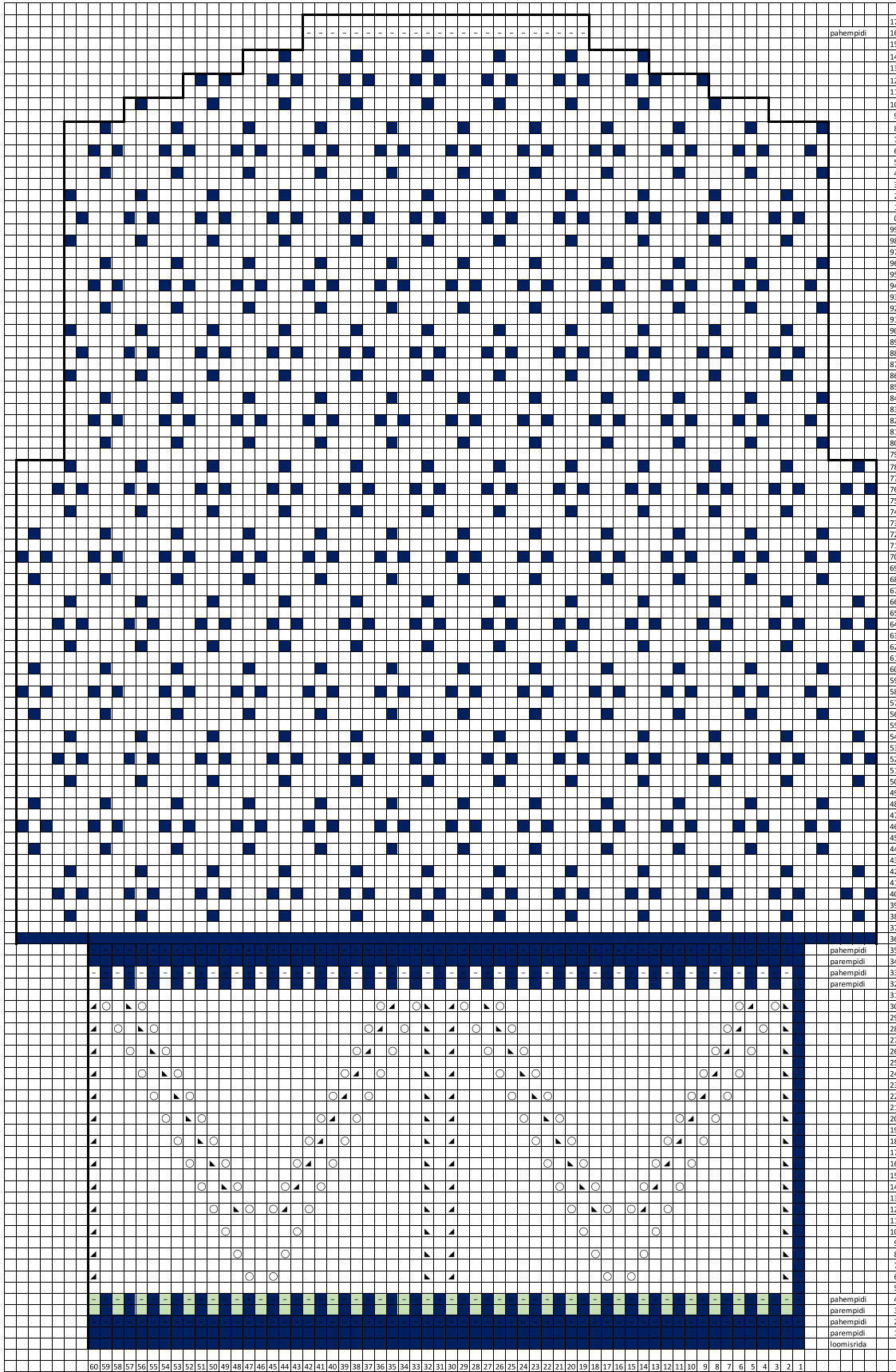
Kudum nr 1 – kehaosa

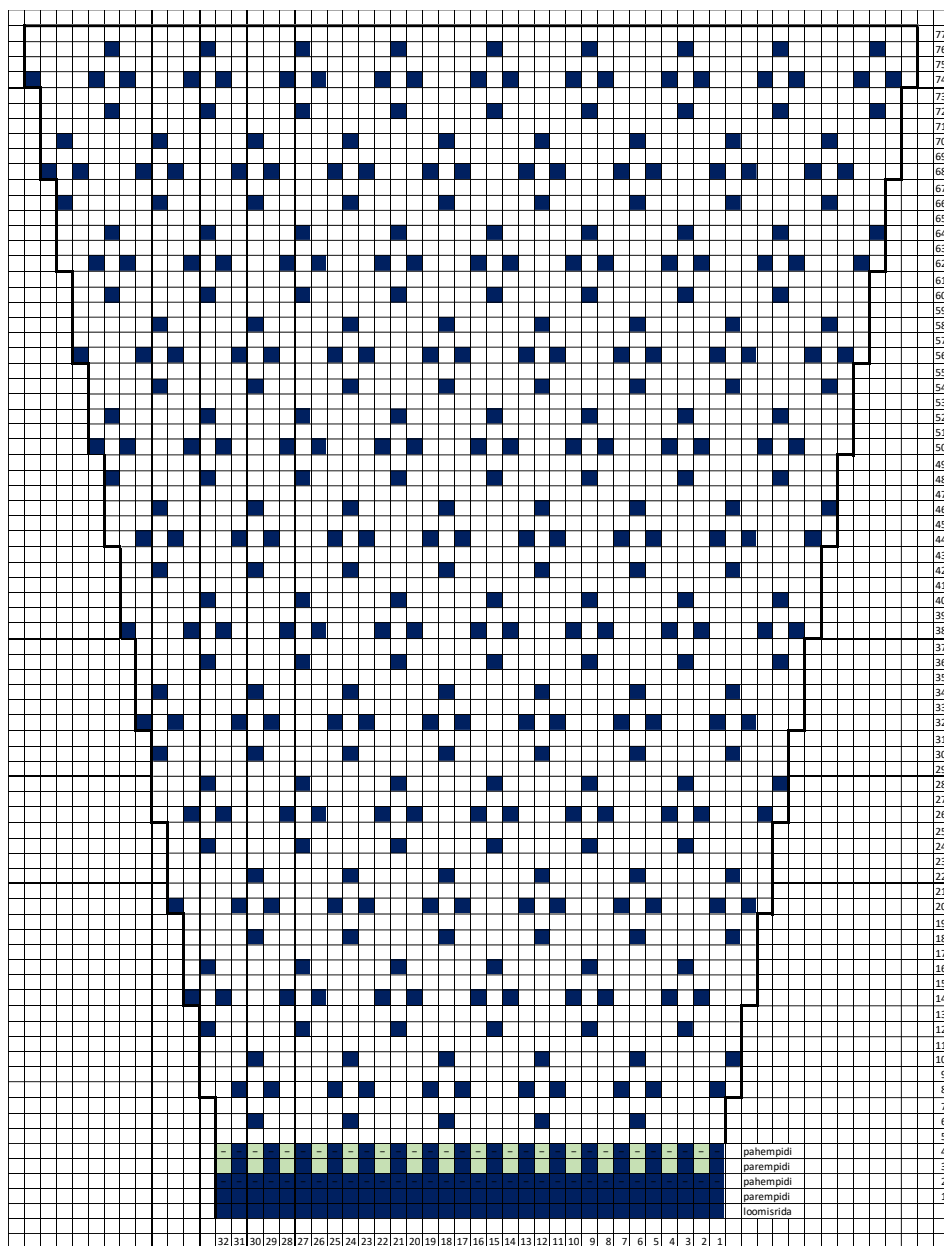
Kudum nr 1 – varrukas

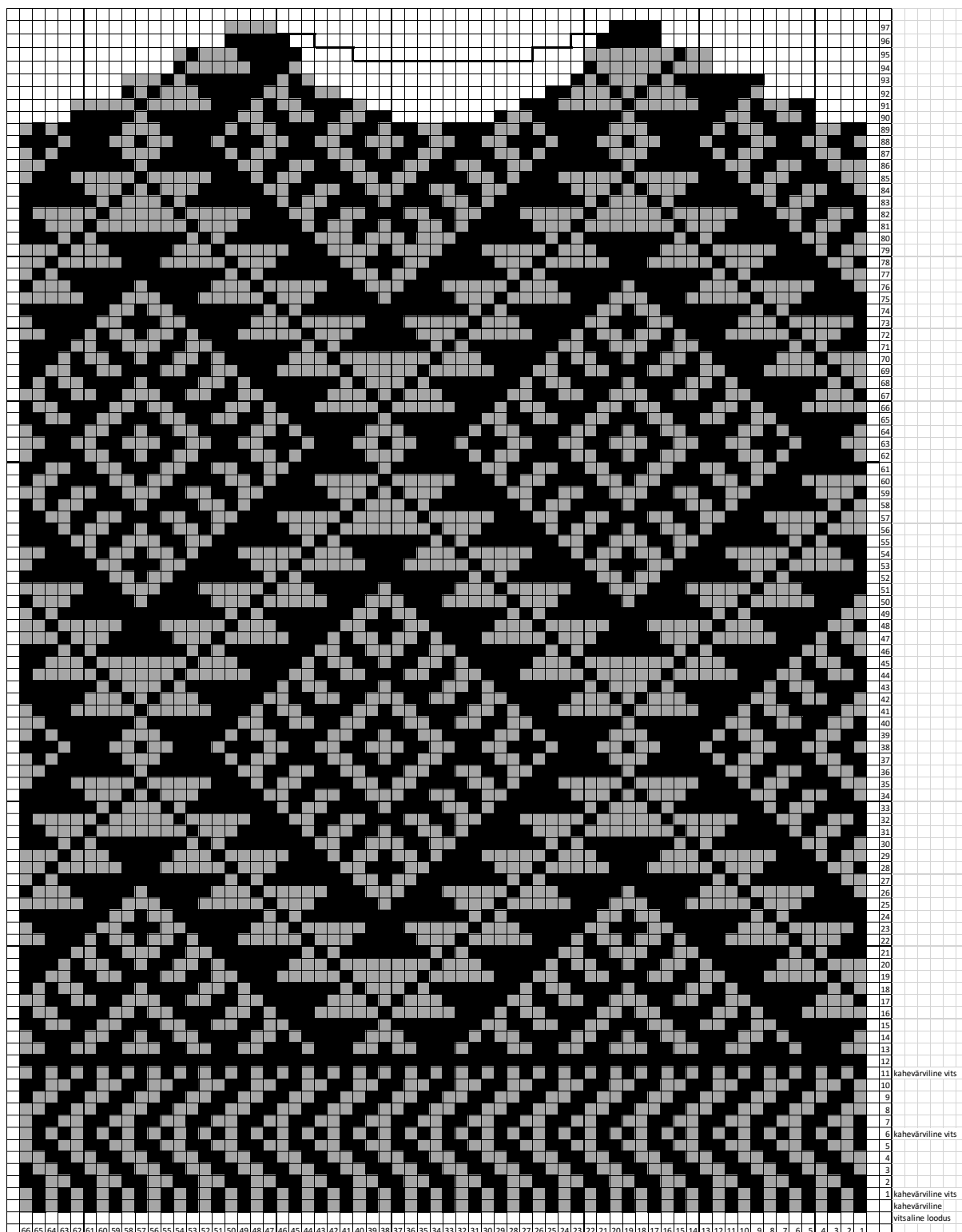
Kudum nr 2 – kehaosa

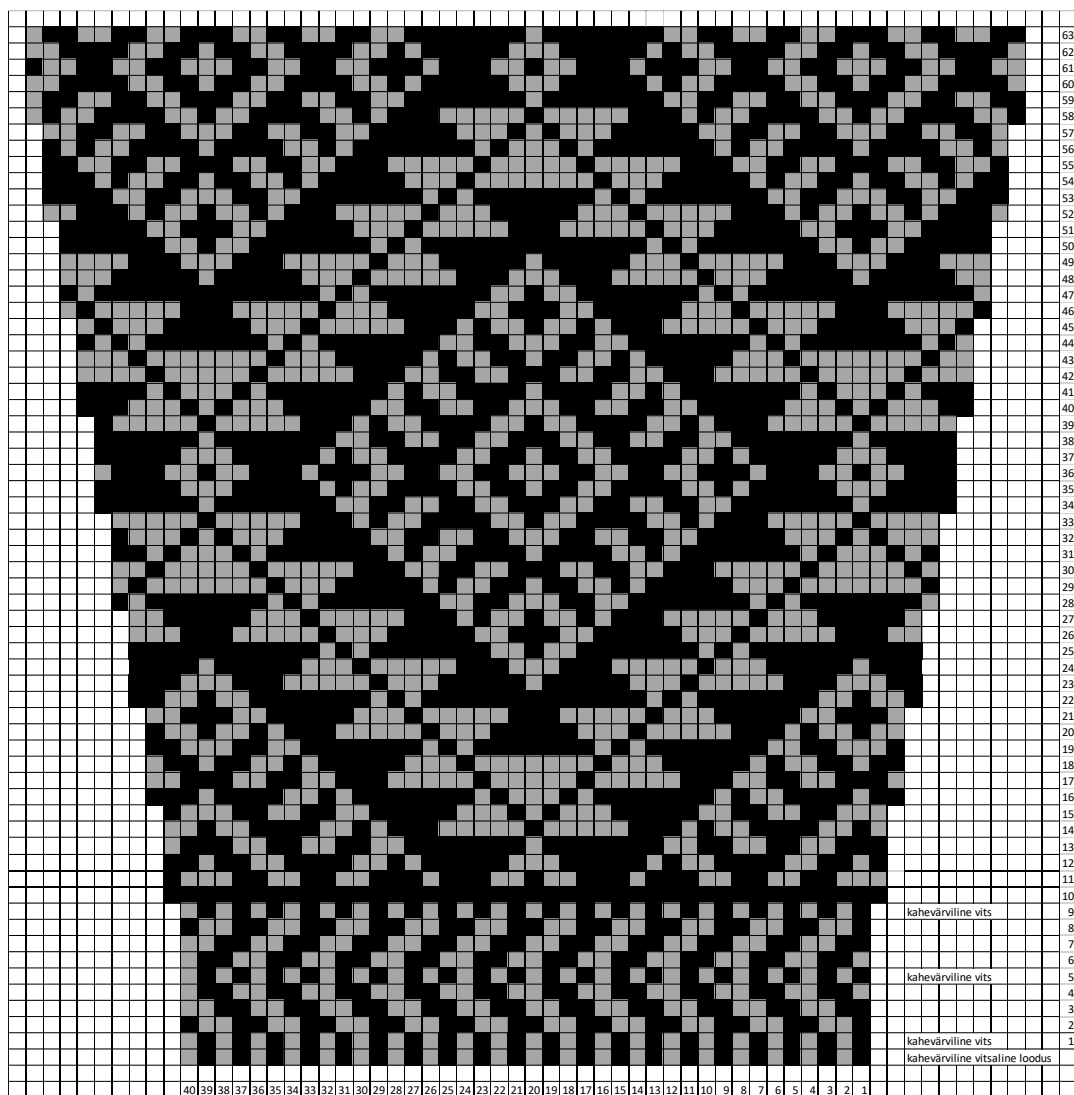
Kudum nr 2 – varrukas

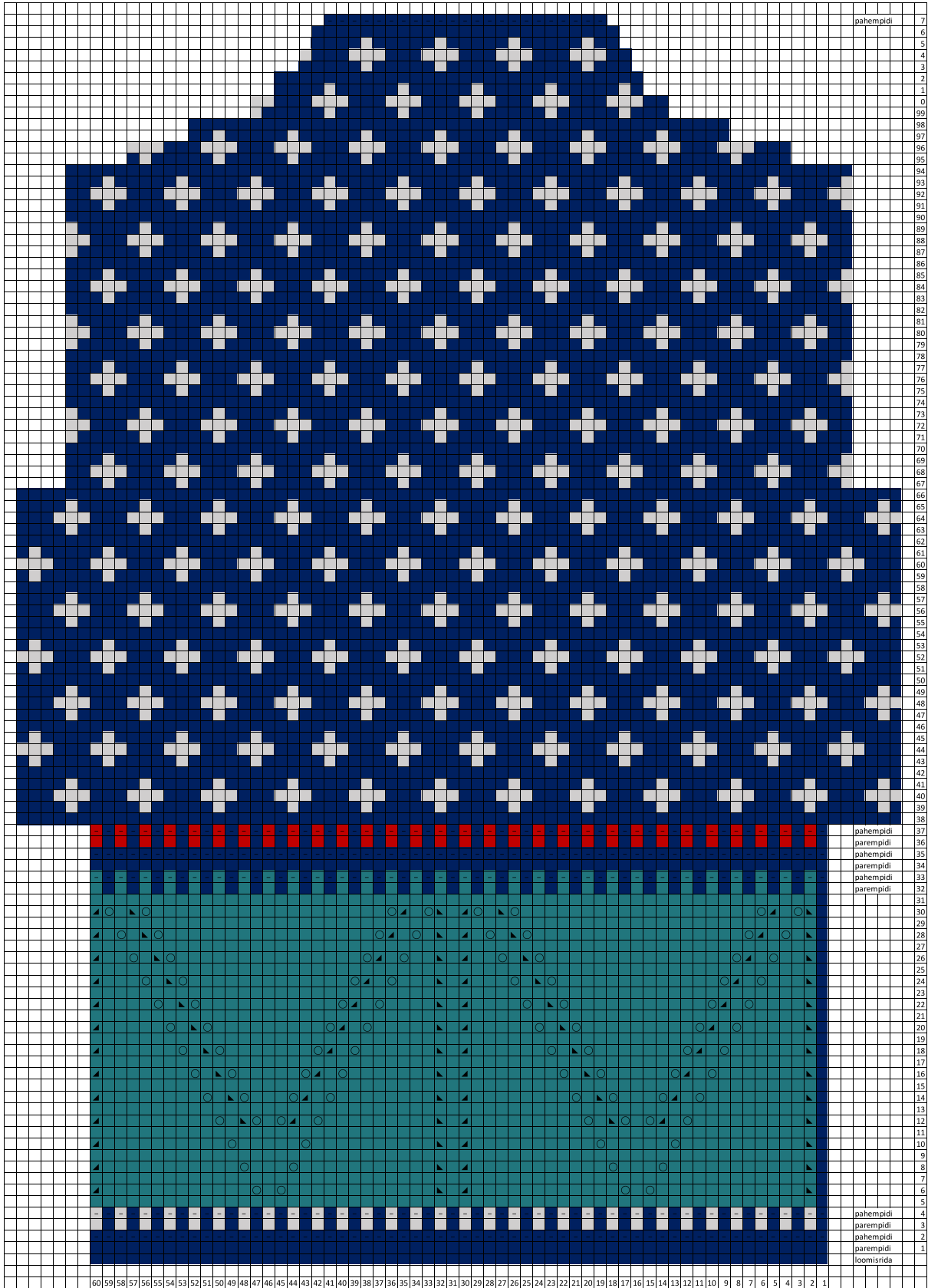
Kudum nr 3 – kehaosa

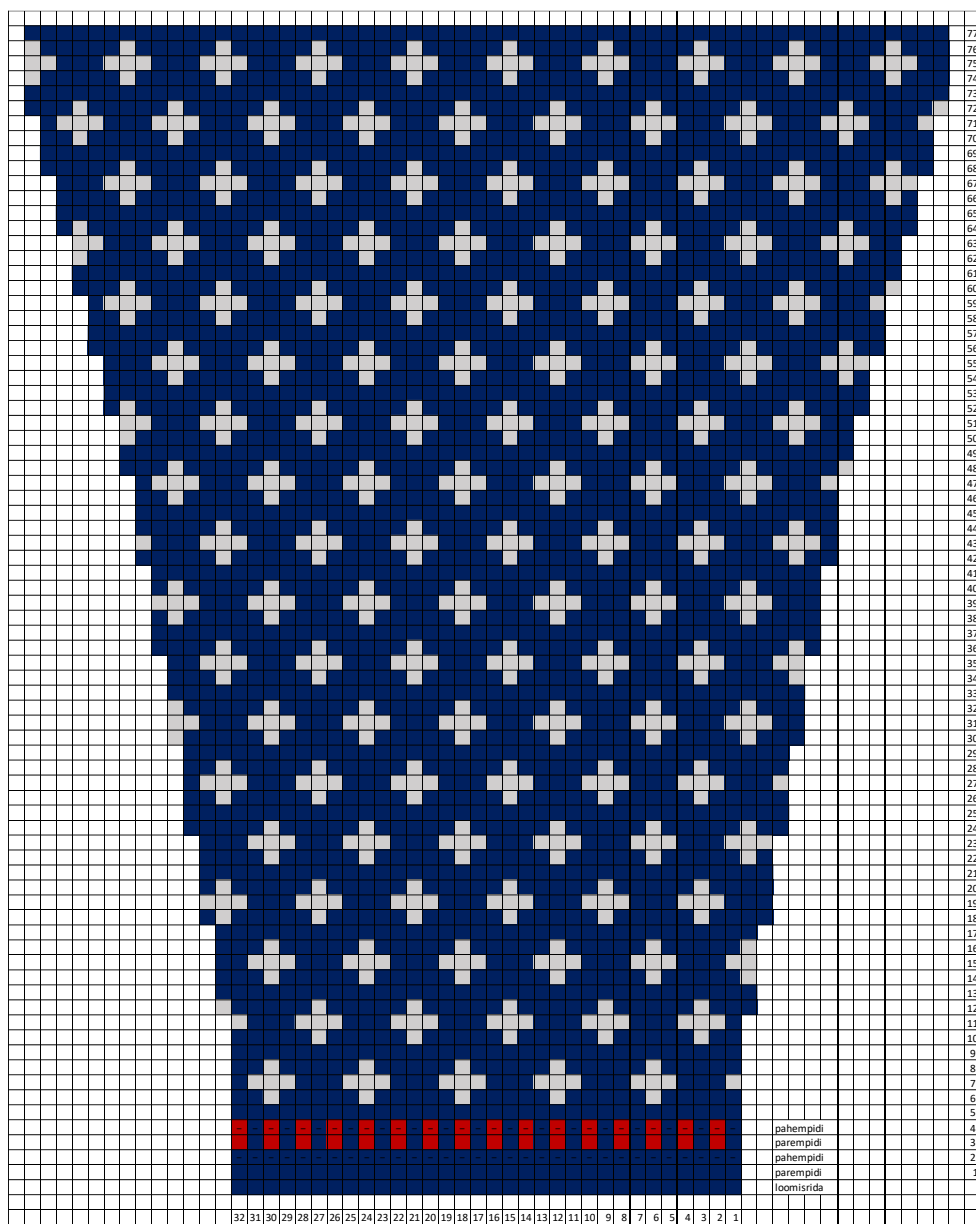
Kudum nr 3 – varrukas

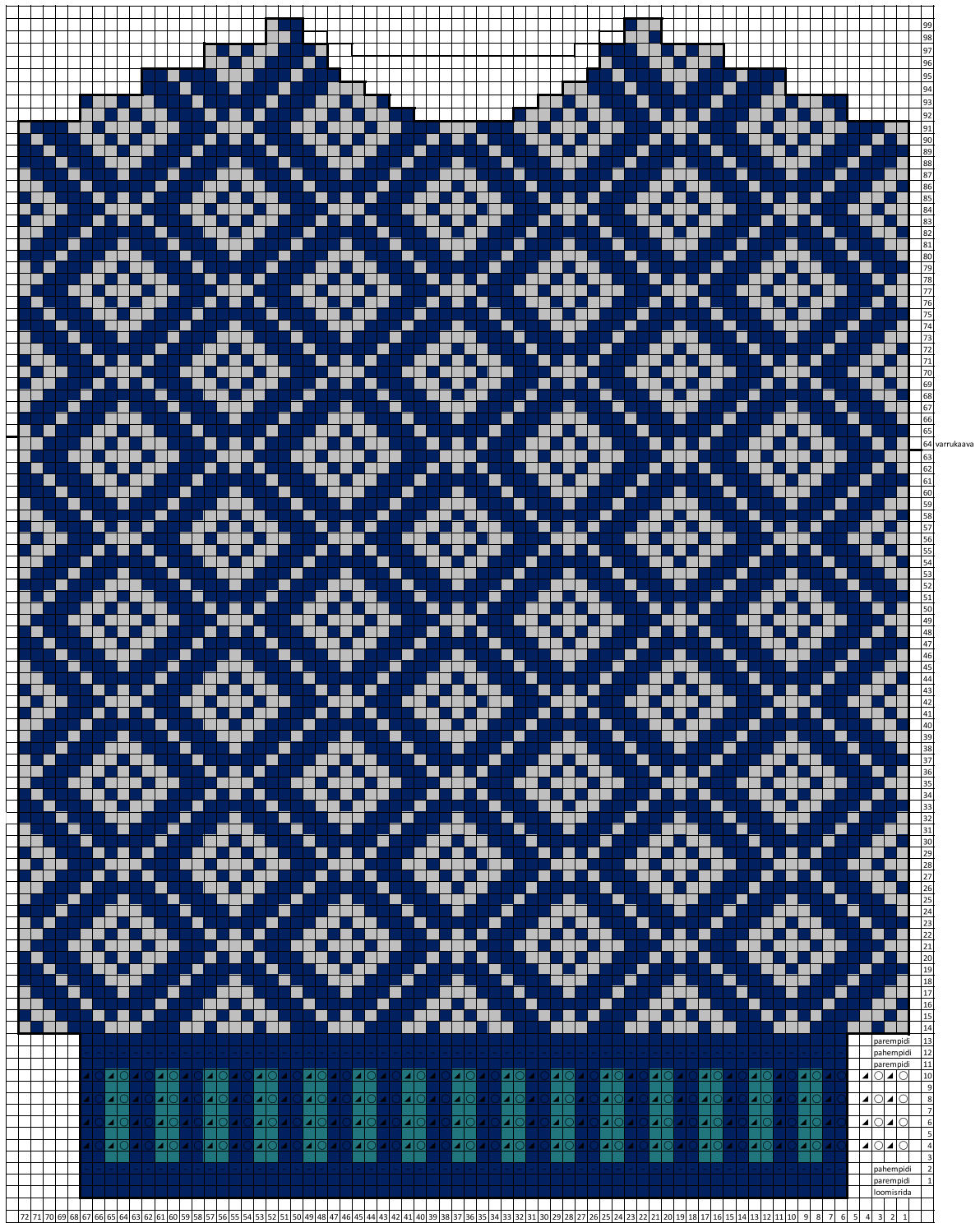
Kudum nr 4 – kehaosa

Kudum nr 4 – varrukas

Kudum nr 5 – kehaosa

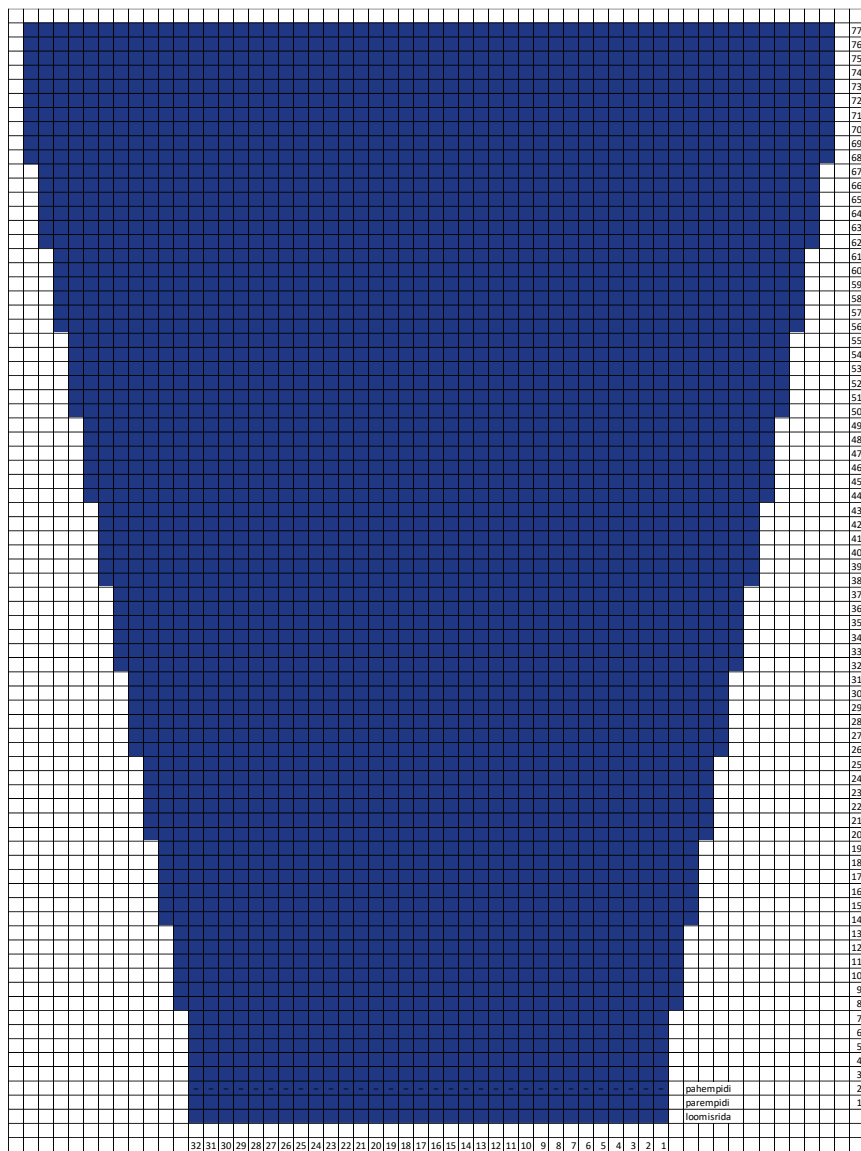
Kudum nr 5 – varrukas

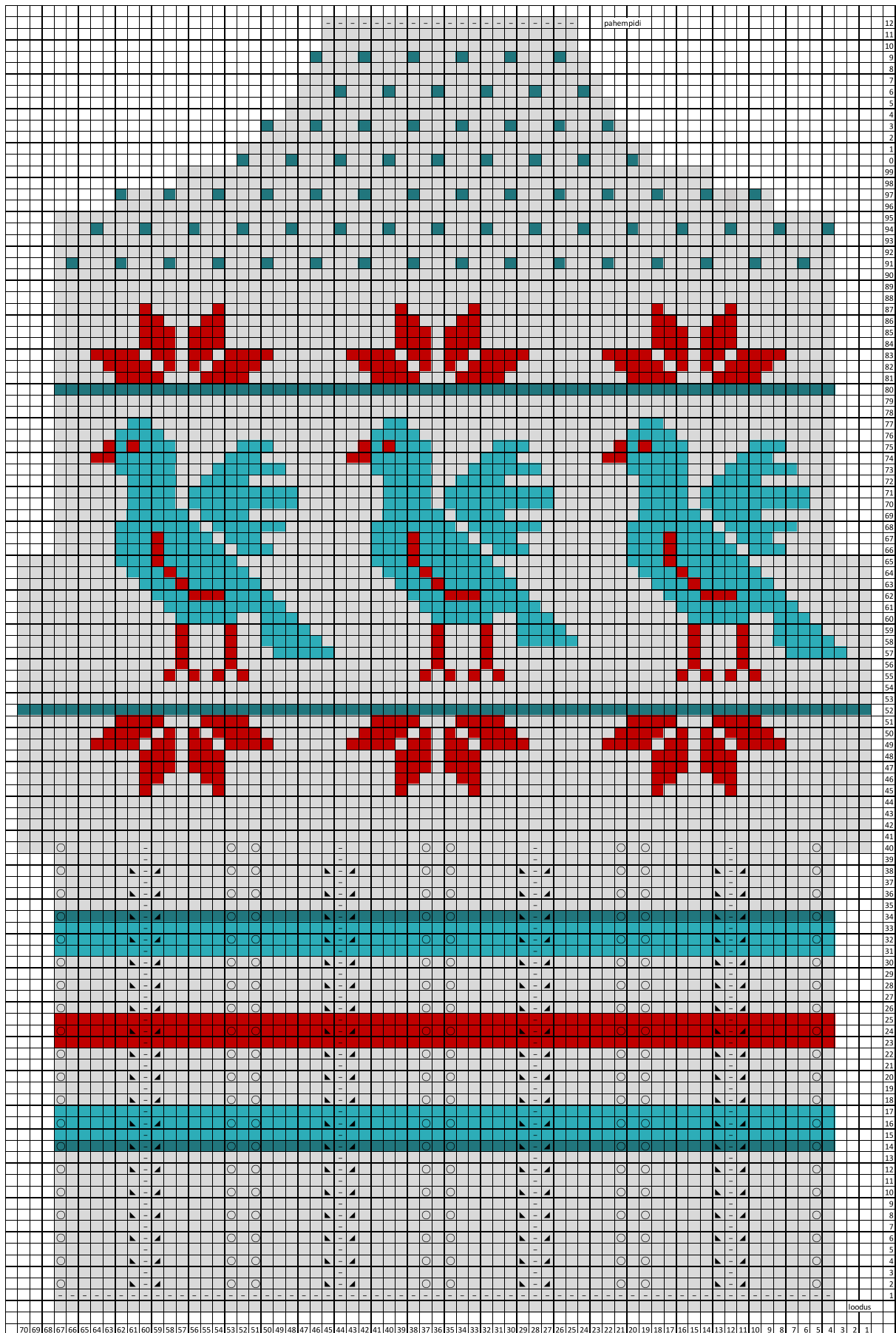
Kudum nr 6 – kehaosa

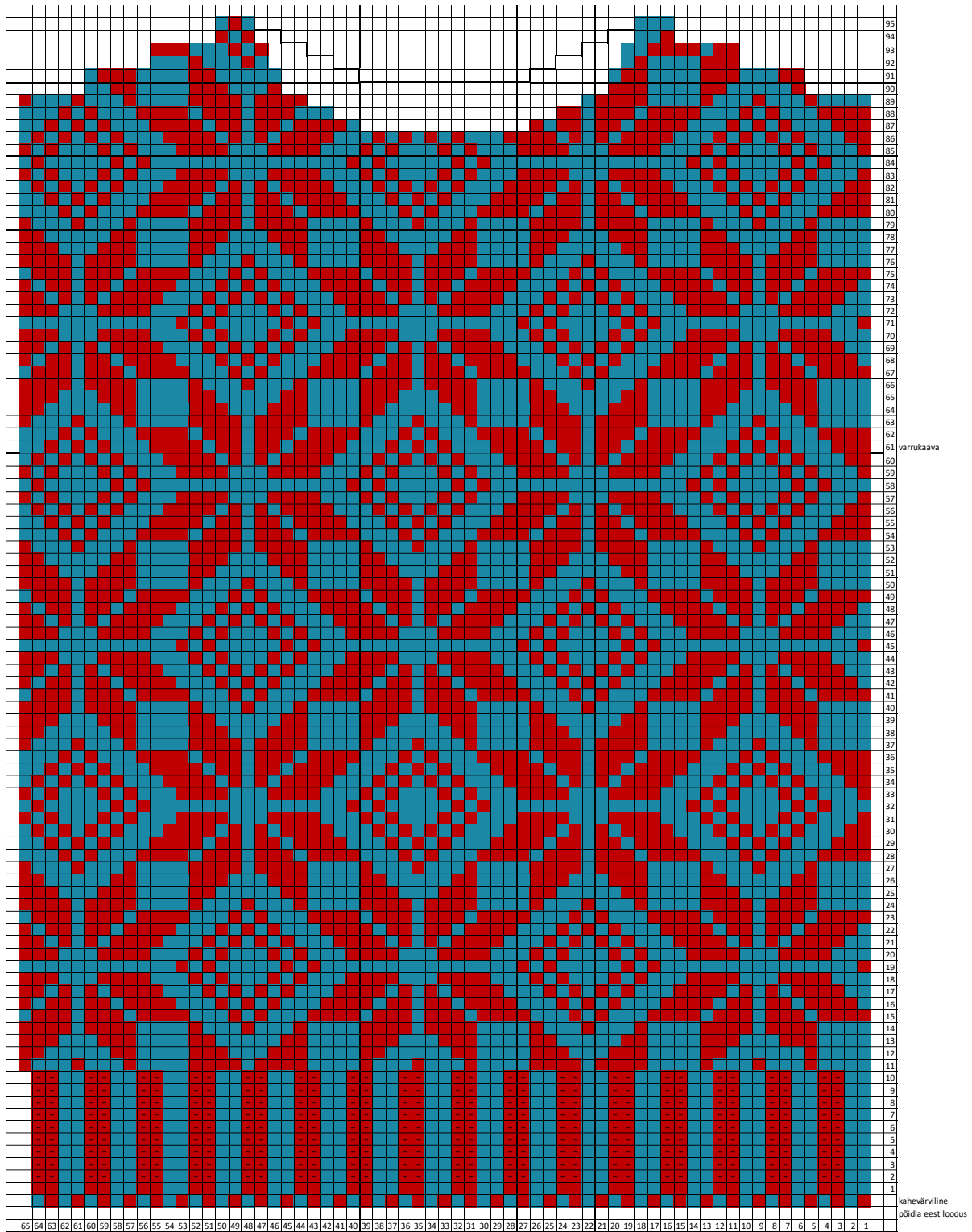
Kudum nr 6 – varrukas

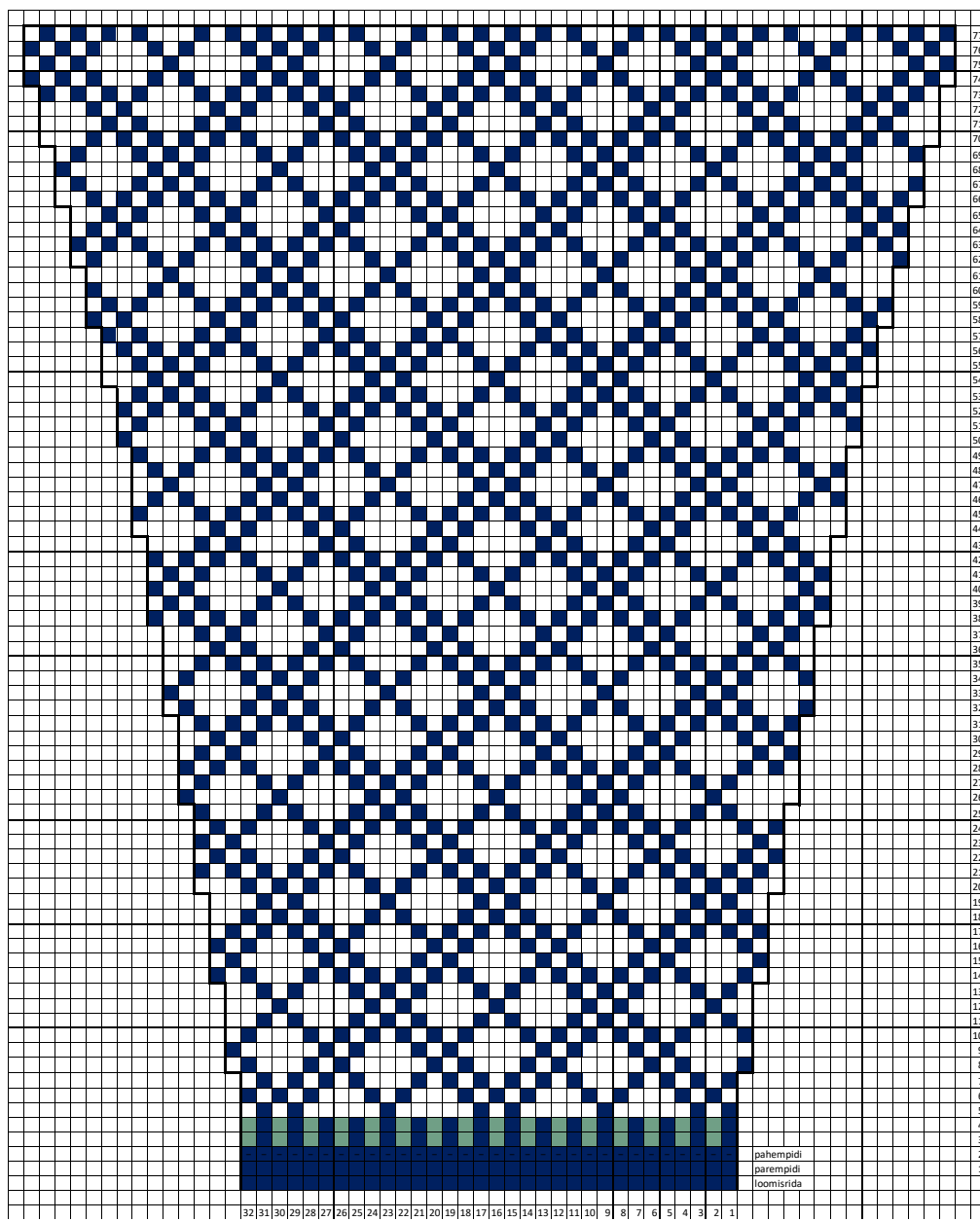
Kudum nr 7 – kehaosa

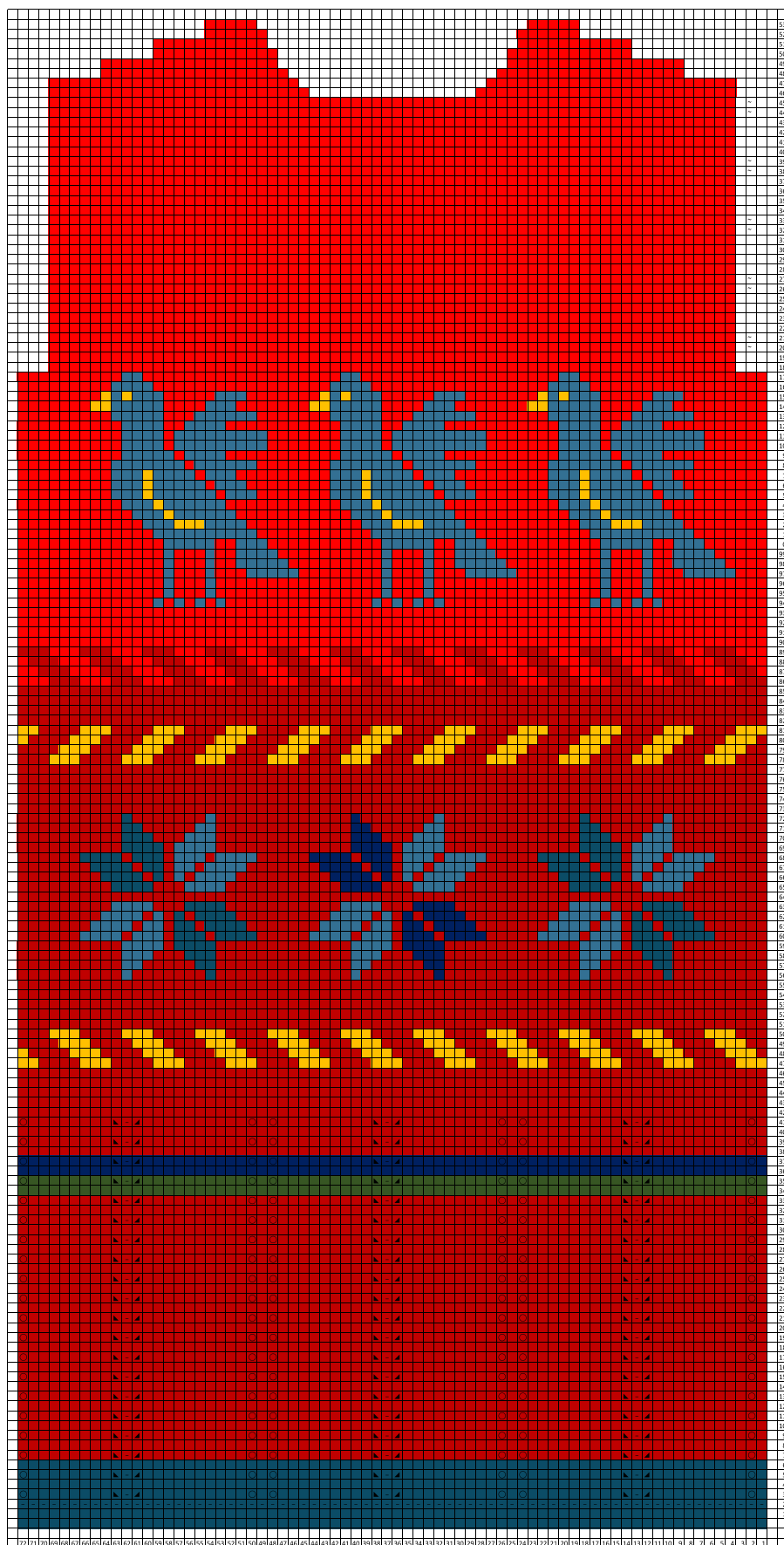
Kudum nr 8 – kehaosa

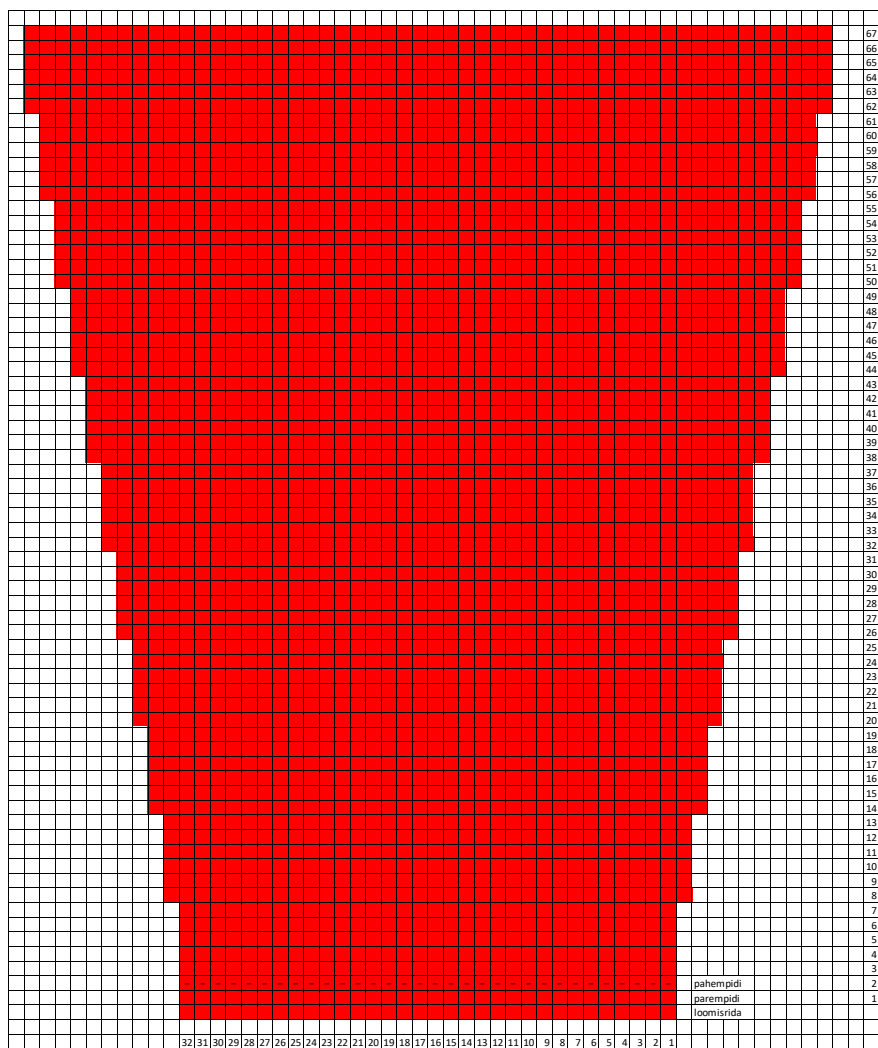
Kudum nr 9 – varrukas

Kudum nr 10 – kehaosa

Kudum nr 10 – varrukas

Lisa 3. Fotod kolleksioonist KAMPSUN

Fotode autor: Sandra Urvak

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Heidi Toome,

Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

EESTI KINNASTEST INSPIREERITUD KUDUMITE KOLLEKTSIOON „KAMPSUN“,

mille juhendajateks on Kristi Jõeste ja Riina Tomberg,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse lõppemiseni.

Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Heidi Toome

13.05.2024